

Budapesti Corvinus Egyetem

Tájépítészeti Kar

Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

A VÁLI-VÖLGY TELEPÜLÉSEINEK TURISZTIKAI FEJLESZTÉSE A TÁJÉPÍTÉSZET ESZKÖZEIVEL

Konzulens: Molnár József László

Tanszékvezető: Dr. Kollányi László

Készítette:

Nagy József

Budapest, 2013

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

CÉLKITŰZÉSEK.....2

I. VIZSGÁLAT.....2

1.1. Területi lehatárolás2

1.2. A turizmusfejlesztés, mint területfejlesztési eszköz.....3

1.2.1. Országos turisztikai helyzetkép vizsgálat.....4

1.2.2. A turizmus hatásainak vizsgálata.....4

1.2.3. A turizmusfejlesztés szerepe a kistérségben.....6

1.3. Kapcsolódó szakirodalom feldolgozása6

1.3.1. Hazai szakirodalmi példák.....6

1.3.2. Külföldi szakirodalmi példa7

1.4. Mikrotérsgégi szemlélet8

1.5. Felsőbb szintű tervek által meghatározott célok és keretek8

1.6. Regionális kapcsolatok.....9

1.7. Mikrotérsgégi infrastruktúra.....9

1.8. Természeti adottságok.....10

1.8.1. Domborzat11

1.8.2. Talajtan11

1.8.3. Éghajlat11

1.8.4. Vízrajz.....12

1.8.5. Élővilág.....12

1.9. A mikrotérsgég történetének áttekintése12

1.9.1. Település történet bemutatása.....13

1.9.2. A tájhasználat alakulása.....13

1.10. A Váli-völgy mikrotérsgégének környezeti viszonyai14

1.10.1. Társadalmi viszonyok vizsgálata14

1.10.2. Gazdasági viszonyok vizsgálata	16
1.10.3. Turisztikai viszonyok vizsgálata.....	17
1.11. A mikrotérség turisztikai attrakciói.....	18
1.11.1. Sportturizmus.....	18
1.11.2. Kulturturizmus.....	18
1.12. A mikrotérség tájértékei	18
1.12.1. Természeti tájértékek.....	18
1.12.2. Épített tájértékek	19
II. ÉRTÉKELÉS	19
2.1. Értékelési módszertan.....	19
2.2. A Váli-völgy mikrotérségi szintű tájértékelése	20
2.3. Településszintű tájértékelés.....	21
2.4. A település szintű értékelés eredménye.....	36
2.5. Térinformatikai eszközök alkalmazása a vizsgálati terület elemzéséhez.....	37
2.6. A tájértékelés eredményeinek összegzése	37
III. JAVASLAT.....	38
3.1. Mikrotérség szintű javaslat.....	38
3.2. Település szintű javaslat.....	39
IRODALOMJEGYZÉK	
ÁBRAJEGYZÉK	
TÁBLÁZATJEGYZÉK	
MELLÉKLETEK	

BEVEZETÉS

A Váli-völgy Fejér megye egyik jellegzetes tájkarakterű földrajzi egysége. A tanulmányban mikrotérsgégi szinten foglalkozom a Váli-völgy területének turizmusfejlesztési lehetőségeivel. Személyes érintettség köt a tervezési területhez. A völgy névadó településéről származom, így átfogó helyismerettel rendelkezem, amely előnyt jelent a komplex táji rendszerek tervezésénél. A Mezőföld földrajzilag karakteres egysége a völgy, ebből következően egy rendszerben érdemes a fejlesztéseket tervezni.

A szabadidő minőségi eltöltése kitüntetett figyelmet kap kortárs társadalmunk értékrendjében. A turizmus számos jótékony hatásával hozzájárul az ember minőségi életérzésének megteremtéséhez. Napjaink társadalmában a gazdasági racionalitás egyre jelentősebb prioritási tényezőt jelent, nem kivétel ez alól a szabadidő eltöltési formája sem. Az emberek turisztikával szemben támasztott növekvő igényei ösztönzik a szakembereket a turisztikai kínálatok növelésére, specifikálására és színesítésére. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján fokozódó figyelem övezi a belföldi üdülési kínálatokat (*lásd. 2. táblázat*). Népszerűek a gasztronómia, sport és az egészségmegőrzéssel kapcsolatos turisztikai attrakciók. A keresleti tendenciákat szemlélve, úgy gondolom, aktuálissá vált a Váli-völgyi mikrotérsgégi turisztikai kínálatának bővítése.

A tanulmány fő célja, hogy koncepcionális javaslatot adjon a helyi idegenforgalmi teljesítmények növelésére, ezáltal javítva a vizsgált településeken élők életminőségét. Az elmúlt években fokozódnak a helyi törekvések a Váli-völgy turisztikai kínálatainak kiterjesztésére. Tájépítésként lehetőséget látok arra, hogy megfelelő eszközök felhasználásával optimálisan kiaknázhatók és növelhetők a mikrotérsgégben rejlő turisztikai potenciálok

A tanulmány három részből áll: vizsgálat, értékelés és javaslat. Először széleskörű vizsgálatot végzek az érintett települések aktuális szakági helyzeteinek feltárására. Forráskutatás, statisztikai adatok elemzése és többszöri helyszínbemjárás során mértem fel a települések turizmust befolyásoló tulajdonságait. Az értékelési munkarészben olyan egyedi tájértékelési módszert dolgoztam ki, amivel részletes és objektív szempontok alapján, zárt rendszeren belül minősítem a településeket. Az előbbi két munkarész alapján tájépítészeti javaslatot mutatok be a mikrotérsgégi turizmusfejlesztésre. Az elkészült tervek növelik a települések turisztikai vonzerejét és hozzájárulnak a tájpotenciál növeléséhez.

CÉLKITŰZÉSEK

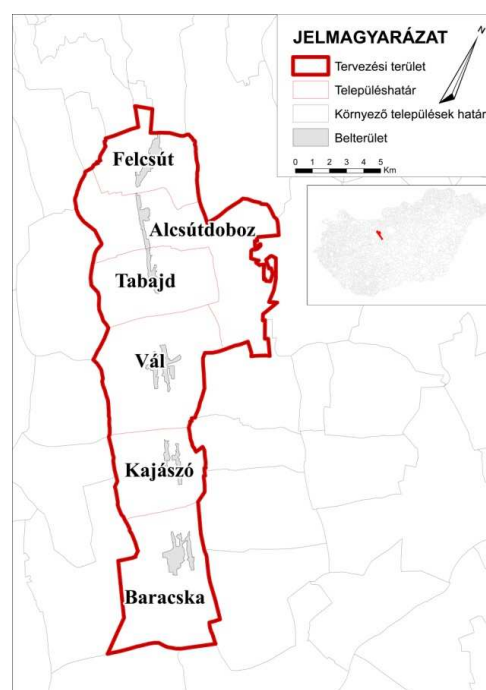
A tanulmány több szintű célrendszert fogalmaz meg. A fő cél, hogy a Váli-völgy mikrotértség lakosai életminőség mellett, fenntarthatóan és vonzó környezetben éljenek. Fontosnak tartom, hogy a mikrotértség hozzájáruljon a kapcsolódó kistérség (2013-tól járási rendszer) általános teljesítményeinek növekedéséhez és illeszkedjen a magasabb szintű tervek, jogszabályok szabta keretekhez. A vizsgált térség turisztikai potenciálja kedvező ám, kihasználatlan. Tájépítészeti javaslataimmal a turizmusban rejlő energiákat és fejlesztési lehetőségeket kívánom feltárni és a tervezési területen alkalmazni.

I. VIZSGÁLAT

A vizsgálat során a tervezési terület turizmusára hatást gyakorló tényezők helyzetét tanulmányozom. A rendelkezésre álló információkat „Bottom up” és „Top down” kutatási módszer alkalmazásával tárom fel a Váli-völgyi mikrotérrege vonatkozóan.

1.1. Területi lehatárolás

A tanulmányban kidolgozására kijelölt vizsgálat terület a Váli-völgyi mikrotértség (1. ábra). Magyarország Közép-Dunántúli Régiójában, Fejér megye ÉK-i részén található. A völgy ÉNy-DK irányban, szabályos egyenes vonalban húzódó földrajzi egység. A völgy legjelentősebb felszíni vízfolyása az ÉNy-DK-i lefolyási irányú Váli-víz, amely a tervezési terület fő vonalaival párhuzamos. Keleti és nyugati részre bontja patak a mikrotérseget. A Váli-völgy Budapest és Székesfehérvár között fél távon található, légvonalban Budapest centrumától 30 km-re. A völgyben létrejött települési rendszerek a földrajzi egységesség miatt szoros kapcsolatban vannak egymással. Adott volt a lehetőség, hogy a földrajzi egység kapcsolati adottságait kihasználva legyen definiálva a dolgozatban szereplő mikrotérsege területe.

1. ábra: A mikrotérsege és a hozzátartozó települések területi lehatárolása (Forrás: saját szerkesztés TEIR 2012. évi adatok alapján)

A tanulmány tervezési területe az alábbi Váli-völgyi településekre terjed ki (1. táblázat): *Alcsútdoboz, Baracska, Felcsút, Kajászó, Tabajd és Vál.*

1. táblázat: A vizsgált települések alapadatai (Forrás: saját szerkesztés a KSH 2011. évi adatai alapján)

Településnév	Közigazgatási terület nagysága (km ²)	Állandó népesség (fő)	Népsűrűség (fő/km ²)
Alcsútdoboz	50,71	1464	28,9
Baracska	39,68	2746	69,2
Felcsút	22,02	1866	84,7
Kajászó	23,98	1077	44,9
Tabajd	26,57	1001	37,7
Vál	40,48	2523	62,3

Az így lehatárolt mikrotérség kiterjedése 203,44 km² és összesen 10 667 lakost érint. A vizsgálati terület népsűrűsége 52,43 fő/km² (KSH, 2011). Két kistérség települései tartoznak a vizsgálati területhez. Baracska az Ercsi kistérséghez tartozik, a további öt település pedig a Bicskei kistérséghez. A terület a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság alá tartozik, és a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség az illetékes környezetvédelmi hatóság (TEIR, 2012).

1.2. A turizmusfejlesztés, mint területfejlesztési eszköz

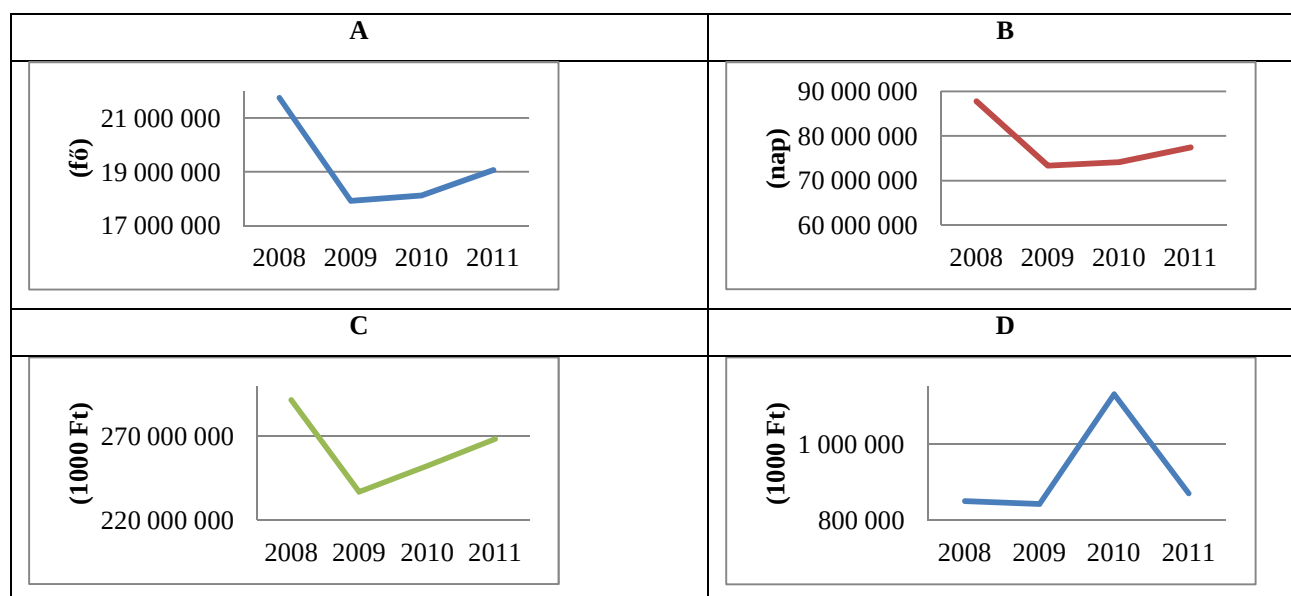
A turizmus társadalmunk azon tevékenysége, amely nagy hatást gyakorol nemzetek gazdasági, társadalmi, kulturális és környezeti életére. Kiterjeszti az emberek szabadságérzetét és jótékonyan hat az életminőségre (Kardos Z. 2011). A turizmusfejlesztés egyfajta területfejlesztési eszköz, amely a turizmus teljesítményének növelése érdekében határoz meg irányelveket az adott vizsgálati területen. A mezőgazdaság népességmegtartó képessége drasztikusan csökkent az elmúlt évtizedekben. Integrált vidékfejlesztéssel bővíteni kell a falusi emberek boldogulásának lehetőségeit (Szabó B. 2009). A tájépítészet azon tudományágak egyike, amely elméleti és gyakorlati ismereteivel hozzájárul a turizmus transzdiszciplináris összefüggéseinek megismeréséhez. A tájépítészet célja a turizmusfejlesztésben, hogy növelje a turisztikai tájpotenciált az adott területen. Aktív szerepe a térség vonzerejét jelentő természeti és antropogén tájelemek védelme, a tájfejlesztése és a tájat érintő tájhasználatból eredő konfliktusok felszámolása (Kabai R. 2009). Turizmust szolgáló komplex rendszer olyan –sajátos feltételeket– igényel egy település vagy térség esetében, amelyek rendkívül nagymértékben közvetve és közvetlenül hatnak a helyiek mindennapi életére. A látogatók számára vonzó, helyben megjelenő viszonyok kedvező életfeltételeket jelentenek a fogadóhelyen élők számára is. A tájhasználat optimalizálásának egyik alternatív eszköze a turizmusfejlesztés.

1.2.1. Országos turisztikai helyzetkép vizsgálat

Az elmúlt évtizedekben növekedett az emberek igénye a szabadidő tartalmas eltöltése, azaz a turizmus iránt (Kardos Z. 2011). A 2008-as év, a kialakult globális gazdasági válság tendenciafordulót hozott a turisztikai statisztikában (2. táblázat) (2. ábra). A keresleti oldal, árérzékenysége miatt rögtön reagált a negatív általános gazdasági helyzetre. Hirtelen csökkent a belföldi utazások száma, a belföldön eltöltött idő és a belföldi utazások kiadásai is. Ám az egészségmegőrzésre szinte ugyanannyit költöttek az emberek. A sportolásra fordított összegek viszont kismértékben növekedtek. A konklúzió tehát az, hogy jelenleg a sportolással és az egészségmegőrzéssel kapcsolatos keresleti potenciálokat kell kihasználni a vizsgált mikrotérségben.

2. táblázat: A vizsgálat szempontjából legfontosabb országos turisztikai adatok 2008-2011 évek között (Forrás: saját szerkesztés KSH adatok alapján)

Év	Többnapos belföldi utazások száma (fő) (A)	Többnapos belföldi utazásokon eltöltött idő (nap) (B)	A lakosság kiadásai a többnapos belföldi utakon (1000 Ft) (C)	Sport (1000 Ft) (D)
2008	21 753 496	87 723 387	291 858 675	850 231
2009	17 919 707	73 301 775	236 892 425	842 573
2010	18 122 669	74 158 751	252 416 597	1 129 918
2011	19 062 139	77 430 361	268 511 245	870 253

2. ábra: A 2. táblázat adatainak grafikonos ábrázolása (Forrás: saját szerkesztés)

1.2.2. A turizmus hatásainak vizsgálata

A kistérségek és településeik fejlődési sikerei lokális szinten gyökereznek. A térségben rejlő lehetőségek felismeréséhez és kiaknázásához szükséges, hogy a hagyományos polgári értékek, az identitás, az empátia, az újra való nyitottság, az együttműködés és az innováció képesség jelen legyen a települések lakóiban. Szükséges továbbá a környező települések közti kommunikáció és a közös intézményrendszer (Nagy B. 2012).

Társadalomra gyakorolt hatások

Adott térség humántőke adottságaiban rejlő potenciálok kihasználását növeli a turizmusfejlesztés. Az ember boldogulását, azaz az élethez való elégedettségét az életfeltételeinek a biztosítása határozza meg (Michalkó G. 2010). Ma már tudjuk, hogy a turizmus hatással van az egyén életminőség érzéséhez, legyen az turizmus résztvevő vagy az turizmus fogadó státuszban. A társadalom és a turizmus közötti összefüggések alapján elmondható, hogy a települések lakói minél több jelentőséget tulajdonítanak lakóhelyükhöz társítható turizmusnak és egyre nagyobb mértékben kapcsolódnak hozzá, annál boldogabbnak érzik magukat (Michalkó G. 2010).

Gazdaságra gyakorolt hatások

A turizmus gazdaságra gyakorolt hatása jelentős. Napjainkra a vidék turizmuspotenciál kihasználása új és alternatív fejlesztési lehetőséget jelent a helyi gazdaság élénkítésében. A falusias környezet biztosít számos olyan desztinációs tulajdonságot, amelyek hasznosításával új bevételi csatornákat nyithat meg egy adott térség-település. A célzott infrastruktúrafejlesztés helyben megjelenő és helyben rögzülő beruházásokat követel, így növelve a települések általános értékét. A támogatási rendszereknek köszönhetően külső befektetési forrásokat lehet mozgósítani, amelyek végül a fejlesztésbe vont fogadó területeken csapódnak le (Szabó B. 2009).

Infrastruktúrára gyakorolt hatás

A turizmusfejlesztés magas infrastruktúrafejlesztést irányoz elő. A vendégforgalom optimalizálása érdekében a lehető legkedvezőbb infrastruktúrát kell kiépíteni a fogadóterületen. Az infrastruktúrafejlesztés helyben megjelenő beruházás, ami a növeli a fogadóterület infrastruktúra ellátottságát és annak minőségét, ezzel a helyi lakosok érdekeit is szolgálja.

Környezetre gyakorolt hatás

A turizmusfejlesztés kiter a jó környezeti állapot megteremtésére is. A látogatók többségének igényük van a fogadóterület kedvező környezeti állapotának meglétére. A környezeti elemek differenciáltsága a turisztikai célközönség számára nagy vonzerővel bír. Ezért a turizmusfejlesztés kihat a környezeti elemek minőségének javítására is, ami szintén helyben megjelenő beruházás. A folyamat hozzájárul a helyi lakosok élhető és jó minőségű környezetének megteremtéséhez. A helyi társadalom tájhoz való hozzáállása is pozitívan változik, nő a környezeti érzékenység. A turisztikai vonzerő növelése miatt a környezeti elemek megóvására és gondozására nagy hangsúlyt fordít a turizmusfejlesztés, így javítva a térség tájökölógiai helyzetét.

Az előbb bemutatott szempontokra gyakorolt pozitív hatások együttes eredménye, hogy nő a tájéztetik érzékenység az emberekben. A magas minőségű turisztikai szolgáltatást nyújtó fogadóhelyek rendezett és vizuálisan kellemes élményt nyújtó környezettel rendelkeznek. Kulcsfontosságú hangsúlyosan foglalkozniuk a településeknek a tájképi potenciál érték növelésével, ezzel is növelve a turisztikai vonzerőt.

1.2.3. A turizmusfejlesztés szerepe a kistérségben

A kistérségi szintre is nagy hatást gyakorol a mikrotérség turisztikai fejlesztése. A fenntarthatósági kritériumok (3. ábra) felére közvetlen befolyásoló hatást gyakorol a turizmus. A másik fenntarthatósági kritérium halmazra pedig közvetett hatással van az idegenforgalom. A jó minőségű környezeti állapot, turisztikai desztináció stratégia, nagyszámú és egyben jó minőségű turisztikai attrakció javítja a kistérség gazdasági és társadalmi mutatóit, így növelve a vidék népességmegtartó képességét (Dinya L. 2012).

1.3. Kapcsolódó szakirodalom feldolgozása

Hazai és külföldi szakirodalmi példák bemutatásával egy általános körképet mutatnak be a világban zajló hasonló kezdeményezésekről, tájépítészeti eszközökről. A megvalósított koncepciók ismerete segítséget ad a tervezés során felhasználható tájépítészeti eszközökről és azok kombinációiról.

1.3.1. Hazai szakirodalmi példák

Magyarországi példák bemutatásával kívánom alátámasztani, hogy az arra alkalmas térségekben, a megfelelő eszközök alkalmazásával turizmusfejlesztési sikereket lehet elérni.

Zöldút

A zöldutak (greenways) fogalma Magyarországon egyre dinamikusabb mértékben válik ismertté. A zöldút egy nem motoros, az egészséges életmódot és környezetvédelmi célokat szolgáló közlekedési környezet, emellett hozzájárul a fenntartható turizmus elterjedéséhez, az örökségvédelemhez és a helyi lakosok kedvező lakókörnyezetének megteremtéséhez. A zöldutakat valamilyen vonalas létesítmény vagy természeti elem mellett vezetve alakítják ki. Ilyenek lehetnek például folyók, zöld folyosók, történelmi kereskedelmi útvonalak, vagy vasutak mentén vezető ösvények, utak. Megvalósult hazai példák: Duna-Ipoly Zöldút, Föld Szíve Pilisi Zöldút,

1. Energiabiztonság
2. Vízellátó rendszerek biztonsága
3. Élelmezésbiztonság
4. Élhető környezet biztosítása
5. Szegénység minimalizálása
6. Életminőség, egészség biztosítása
7. Közbiztonság
8. Értékrend, kooperáció megteremtése
9. Jogrend, intézmények működése
10. Demográfiai romlás megállítása

3. ábra: A fenntartható kistérségi modell tíz kritériuma. A zölddel jelzett kritériumokra közvetlen hatást gyakorol a turizmus (Forrás: saját szerkesztés, Dinya L, 2012 adatai alapján)

Örökségeink Útján Zöldút (Drégelypalánk), Budavidék Zöldút (Zsámbéki-medence), Cserhádi Zöldút, Tanyakör Zöldút (Kiskunmajsa), Három Táj Zöldút (Sopron) (*Ökotárs Alapítvány, 2009*).

Falusi turizmus

Az általános megfogalmazás szerint a falusi turizmus az a vidéken folytatott idegenforgalmi tevékenység, amely működése során, klasszikus értelemben véve mezőgazdasági tevékenységhez szorosan kötődik. Ezen turisztikai forma ismérvei: „természetközeli”, falusias környezetben zajlik, kis vendéglétszám jellemzi, ezért személyes kapcsolat alakul ki a vendég és a vendéglátó között. A szolgáltatások jellege miatt nagyon egyedi rekreációs szabadidő eltöltési kínálatot biztosít a látogatóknak. A helyben megjelenő turisztikai vonzerőt használja ki fenntartható üzemeltetés mellett a fogadó település vagy térség. Hazánkban a falusi turizmust összefogó szervezet szerepét a Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége gyakorolja (*Szabó B. 2009*).

Natúrparkok

A *natúrpark* egy helyi, alulról szerveződő egységes kezdeményezés. Komplex célrendszer jellemzi. Fő célja a helyi lakosok életkörülményeinek javítása fenntartható tájhasználat mellett. A natúrpark tevékenysége és törekvései kiterjednek a helyi természeti, környezeti, társadalmi, kulturális értékek fenntartására és védelmére. Az ember és a környezet fenntarthatóságát tartja szem előtt. Közösségi szerveződésekkel erősíti a társadalmi aktivitást és kohéziót. A natúrpark szellemiségének fő hívószavai: civil és önkormányzati összefogás, természetvédelem, környezetvédelem, területfejlesztés, turizmus, értékmegővés, munkahelyteremtés, a helyiek életminőségének javítása, mindez a fenntarthatóság elve mellett (www.termeszetvedelem.hu). Részletesen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben (Tvt.) 4. § q foglalkozik a natúrparkok szabályozásával. Néhány magyarországi példa a natúrparkra: Hét Patak Gyöngye Natúrpark, Írottkö Natúrpark, Kerkamente Natúrpark, Sokoró-Pannontáj Natúrpark, Vértesi Natúrpark (www.termeszetvedelem.hu).

1.3.2. Külföldi szakirodalmi példa

Falusi turizmus külföldön

Nyugat-Európában a falusi turizmus kialakítása egy kényszerhelyzetre adott válasz volt. A paraszti gazdaságok egzisztenciája romlott a túltermelés miatt kivont területek használati korlátozásai miatt. A további földművelés mellett kiterjesztették a gazdálkodásukat a szolgáltató szektorra. *Ausztria* sikerrel alkalmazta a falusi turizmusban rejlő potenciálokat, ugyanis az alacsony termőképességű alpesi hegyvidékekre tudta koncentrálni a turizmust, különösen Tirol, Felső-Ausztria és Salzburg tartományban. *Nagy-Britanniában* a vendéglátóhelyek alkalmazkodtak az ott népszerű lakókocsis turizmus kiszolgálásához a vidéki fogadóhelyeken. *Németországban* is nagyon

elterjedt és népszerű üdülési forma a falusi turizmus. Dél-Európában csak később kezdett elterjedni. *Olaszországban* a vidéki turisztikai szolgáltatások jövedelem kiegészítésként szerepelnek a mezőgazdálkodás mellett. A leghíresebb olaszországi tartományok a témában: Emilio-Romagna, Súd-Tirol és Toscana. Kelet-Európa országaiban például *Szlovákia*, *Szlovénia* és *Lengyelország* vidékein még nem terjedt el a falusi turizmus, pedig nagy turisztikai potenciál lakozik bennük (Szabó B. 2009).

1.4. Mikrotérési szemlélet

Az elmúlt években kutatások foglalkoztak az aktuálisan alkalmazott területrendezési egységek rendszerének optimalizálásával. A kistérségi rendszer 2003-ban és 2007-ben is módosult és az előrejelzések szerint 2013-ban a járási rendszer veszi át a szerepét. A területfejlesztés hatékonyságának javítása érdekében az előre jelzett aprózódás egy új területrendezési egységet, a *mikrotérst* fogalmát vezeti be (Pap N. 2004).

A **mikrotérst** definíciója: „Olyan hasonló táji, természeti és ökológiai, gazdasági, társadalmi és kulturális adottságokkal rendelkező szomszédos települések együttese, ahol a hasonló adottságok alapján közös, egymással összehangolt fejlesztési elképzelések és irányok fogalmazhatók meg. A mikrotérst közigazgatási szempontból a kistérség részeként létrejövő, földrajzilag összefüggő települések csoportja, amelyek együttesen, legalább alapfokú ellátási kötelezettségeik teljesítésére képesek.” (Mikrotérstí szintű településtervezés módszertanának kidolgozása — Völgyzugoly Műhely Kft., 2009, 48. oldal)

1.5. Felsőbb szintű tervek által meghatározott célok és keretek

A meglévő tervek és magasabb felsőbb szintű tervek ismerete és azok illeszkedése kulcsfontosságú a vizsgált mikrotérst turizmusfejlesztési tervének megalapozásánál. A vizsgálati területre vonatkoztatva az alábbi fontos, magasabb szintű tervek vonatkoznak:

- *Országos Területfejlesztési Konceptió 97/2005.(XII. 25.) OGY határozat*
- *Országos Területrendezési Terv 2003. XXVI. tv. módosítva 2008-ban*
- *Közép-Dunántúli Régió Területfejlesztési Terve 35/1999.(IV.27) sz. határozat*
- *Fejér megye Területrendezési Terve 1/2009.(II.13.) Fejér megye közgyűlése rendelet*
- *Fejér megye Turisztikai Konceptió*
- *A Völgy-vidék gazdaságfejlesztési stratégiája II.*

A tanulmányozott jogszabályok és koncepciók közös célokat és irányelveket képviselnek. Elismerik Magyarország kedvező táji állapotát és adottságát. Célul tűzi ki a meglévő táji, természeti, kulturális értékek és termelési hagyományok megőrzését. A jelen és jövő nemzedékek közösségeinek a helyi társadalom jólétét kell, hogy szolgálják a tájban rejlő adottságok. Fontos a

megújulás és fejlődés. Az erőforrások alkalmazása során törekedni kell a fenntarthatóságra. A központi cél a társadalmi haladás, ami stabilizálja a szociális alaprendszereket. Továbbá biztosítani kell az emberek számára a méltányos élet és környezeti feltételeket. A fenntartható térségfejlődés célja, hogy a regionális adottságokra specializált erőforrás kiaknázás és a térség ellátására szolgáló eszközök helyben legyenek. Csökkenteni kell a környezeti kockázatot. Kiemelik a szubszidiaritás elvének fontosságát. Támogatják a fenntartható turizmussal kapcsolatos törekvéseket.

1.6. Regionális kapcsolatok

A kedvező földrajzi fekvési adottságoknak köszönhetően a Váli-völgy települései számos stratégiaileg fontos domináns területi egységgel állnak közvetlen kapcsolatban. Jelentősek a közlekedéskapcsolati rendszerei a mikrotérségnek. A legfontosabb gazdasági és társadalmi szolgáltatásokat nyújtó települések elérhetőségi ideje és a közlekedési színvonala kedvező. Óriási előnyt jelent a mikrotérség számára a jó közlekedési infrastruktúra. A völgy regionális vonzéspontjai Budapest és Székesfehérvár, a helyi vonzéspont Bicske, Gárdony és Martonvásár (www.teir.vati.hu).

1.7. Mikrotérségi infrastruktúra

Az infrastruktúra vizsgálatánál elkülönülő szempontok alapján mutatom be a mikrotérség infrastruktúra ellátottsági helyzetét. A Váli-völgy településeinek infrastruktúra hálózatának fejlettsége kedvező.

Közlekedés

A közúti és tömegközlekedési adottságok kedvezőek (3. táblázat) a mikrotérségnek. A vizsgálati terület É-i és D-i határterületei kapcsolódnak Dunántúl négy jelentősebb közlekedési artériájához.

3. táblázat: A vizsgált települések regionáli vonzéspontjainak elérési ideje percben (Forrás: saját szerkesztés a TEIR 2010-es adatok alapján)

HOVÁ	HONNAN					
	Alcsútdoboz	Baracska	Felcsút	Kajászó	Tabajd	Vál
Kistérség központ (1. Bicskei, 2. Ercsi)	10,1-20,0 ^(1.)	10,1-20,0 ^(2.)	1,3-10,0 ^(1.)	30,1-40,0 ^(1.)	10,1-20,0 ^(1.)	20,1-30,0 ^(1.)
Megyeszékhely (Székesfehérvár)	30,1-45,0	1,3-30,0	30,1-45,0	1,3-30,0	30,1-45,0	1,3-30,0
Régió központ (Székesfehérvár)	1,3-30,0	1,3-30,0	1,3-30,0	1,3-30,0	1,3-30,0	1,3-30,0
Budapest	<60	<60	<60	<60	<60	<60
Autópálya csomópont	2,4-15,0	2,4-15,0	2,4-15,0	2,4-15,0	15,1-30,0	15,1-30,0
Vasútállomás	10,1-15,0	0,7-5,0	0,7-5,0	0,7-5,0	15,1-30,0	10,1-15,0

A közúti közlekedés fő kapcsolati pontja É-on az M1-es autópálya (Budapest-Hegyeshalom) bicskei és óbarki lehajtója, továbbá az 1-es főút (Budapest-Győr). Délen a Kajászó és Baracska település határán húzódó M7-es autópálya (Budapest-Letenye) nem hivatalos lehajtója és a Baracskát átszelő 7-es főút (Budapest-Letenye) (www.teir.vati.hu).

A vasúti kapcsolatai is kedvezőek a Váli-völgynek. É-on a Budapest-Hegyeshalom kétvágányos villamosított fővonalának Bicskei állomása, D-en pedig a Budapest-Nagykanizsa, szintén kétvágányos villamosított fővonalának állomása helyezkedik el. Váli-völgyben 811-es főút és az abba torkolló 8111-es mellékút köti össze településeket és a fő közlekedési csomópontokat (TEIR).

Vízellátás, csatornahálózat, vízbázisok

Mindegyik vizsgált településen kiépült a vezetékes víz- és csatornaszolgáltatás. Az ivóvizet helyi vízbázisok kútjaiból nyerik. A településeken ártézi közkutak működnek. A 2000-es évek elején megvalósult mikrotérségi szennyvízhálózat fejlesztésnek köszönhetően a közműolló záródása kedvező. A Váli-víz medrét már a XVIII. században szabályozták, jelenleg is egy mesterséges, burkolatlan csatornamederben folyik. A talajvíz minősége kedvező (KSH).

Energiahálózat és távközlés

A településeken már korábban kiépültek a lakosságot kiszolgáló villamos- és vezetékes gáz energiahálózatok. A mikrotérséget keresztülszeli két 220 kV-os és két 400 kV-os elektromos légvezeték. A vizsgált településeken több rádiótelefon átjátszó állomás is van. A településeken üzemel a nagysebességű vezetékes internet hálózat. A mobiltelefonok elterjedésével a vezetékes vonalak használata háttérbe szorult. Mindegyik településen kiépített a kábeltelevízió hálózat (TEIR).

Szolgáltató helyek, hulladékgazdálkodás

Minden településen működik postaszolgáltatás. Az egészségügyi alapellátás Tabajd és Kajászó kivételével közvetlenül elérhető. Gyógyszertár csak Alcsútdobozon és Válon működik. A völgyben négy benzinkút kínálja a szolgáltatásait. A szilárdhulladék elszállítása a településeken évek óta biztosított (TEIR). Napjainkra már elérhetőek a szelektív hulladékgyűjtés technikai feltételei mindegyik vizsgált település esetében.

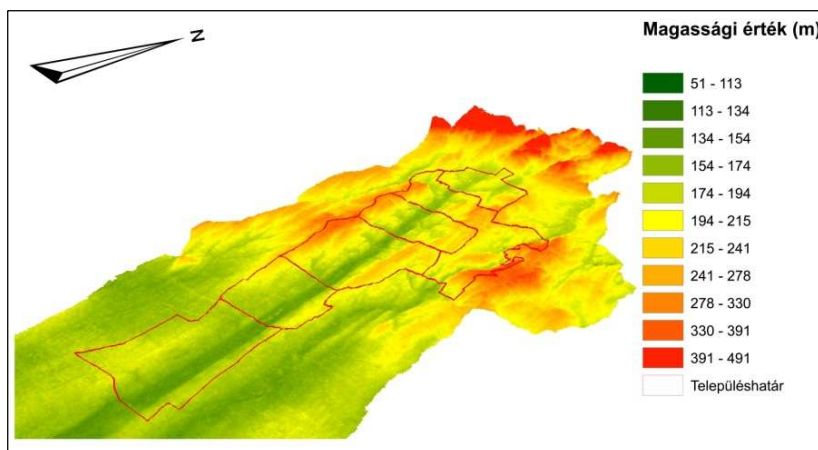
1.8. Természeti adottságok

A Váli-völgy természeti adottságainak ismerete kulcsfontosságú a tervezett tájhasználati eszközök alkalmazásának kiválasztásához. A természeti tényezők alapján határozzák meg a tervezési irányokat. A vizsgált mikrotérség három kistájat is érint a Mezőföld középtáján belül. A Váli-völgyet kettészeli ÉNy-DK-i irányban a Váli-víz, a víztest mentén különül el a legnagyobb

érintett kistáj a Lovasberényi-hát, ez a vizsgálati terület Ny-i része. Északkeltén az Etyeki-dombság, a D-i és Dk-i területek pedig a Váli-víz síkja kistájhoz tartoznak. A mikrotérség az Etyeki-budai borvidék, valamint a Közép-Dunántúli Régió Velencei-tó–Vértes kiemelt üdülőkörzet K-i része (Dövényi Z. 2010).

1.8.1. Domborzat

Változatos domborzat (4. ábra) jellemzi a vizsgálati területet. Kiemelt, vetődésekkel és völgymedencékkel tagolt lösz borította eróziós halomvidék, amely D-en szubszekvens völgyekkel és völgymedencével taglalt. ÉNy-ról DK-felé folyamatosan csökken a relief energia. Az eltérő tektonikus hatások sajátosan lépcsőzetes

4. ábra: A Váli-völgy domborzat színátmenetes ábrázolása (Forrás: saját szerkesztés Aster V2 adatok alapján)

felszínt hoztak létre (4. ábra). A váli Tekerület-hegy (246 m) a Váli-völgy legmagasabb pontja. A domborzatra jellemzőek a felszíni erősen erodált formák. Átlagos tengerszint feletti magasság 170 m, a reliefmutató pedig 34 m/km^2 (Dövényi Z. 2010).

1.8.2. Talajtan

A kistájra jellemző, kiváló mezőgazdasági adottságokkal bíró mészlepedékes csernozjom talajok dominálnak (88%). Mechanikai szerkezete vályogos összetételű. A vízgazdálkodása a talajnak kiváló, köszönhetően a morzsás szerkezetnek. Réti öntéstalajok a patak völgyekben koncentrálnak. A humusz tartalom 3-4% között változik. A talaj kémiai tulajdonsága dominánsan a felszíntől karbonátos, de Alcsútdoboz K-i területén nagyterjedésű savanyú talaj is előfordul. A széles Váli-völgyben 1-3 m vastag ártéri üledék van, alatta pedig 2-10 m vastag óholocén durva homokkal kevert kavicsréteg fekszik. A löszképződés eltérő üteme miatt a löszpárna vastagsága változó a vizsgálati területen. A löszhöz kapcsolódó agyag a térség fontos nyersanyaga. A termőréteg átlagos vastagsága a teljes vizsgálati területen $<100 \text{ cm}$ (Dövényi Z. 2010).

1.8.3. Éghajlat

A Mezőföld É-i területeire jellemzően mérsékelt hűvös-mérsékelt száraz éghajlat uralkodik, ám a D-i részén már inkább száraz éghajlat jellemző. Az évenkénti 1950 óra várható napsütés kedvezőnek mondható. Az évi átlag középhőmérséklet $9,5\text{-}10^\circ\text{C}$ között alakul. Az

évenkénti fagymentes időszak 190-195 napig tart átlagosan. Ősszel a fagypont alatti hőmérséklet csak október második felétől várható. A levegő évenkénti termikus szélsőértékei a sokéves átlag alapján +33,5°C és -16,0°C. A mikrotérség területén évente átlagosan 570 mm csapadék hullik. A hóborítottság 35-40 napig tart, amelynek átlagos vastagsága 20-23 cm. Az É-i és az ÉNy-i szélirány az uralkodó, ennek átlagos sebessége 3 m/s (Dövényi Z. 2010).

1.8.4. Vízrajz

A kistáj tervezési területtel érintett része mérsékelt vízhiányos. A térség egyik legjelentősebb felszíni vízfolyása a Váli-víz. A Vértes és a Gerecse lábánál több forrásból ered. A patak kettéválik, majd a Ny-i ága Óbaroknál távolodik el a hegységtől. A Váli-víz mesterséges mederben folyik egészen a Dunai torkolatáig. A talajvíz a völgyekben 2-4 m, lejtőkön 4-6 mélységben érhető el, helyenként hiányzik. A kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, a DK-i területeken a nátrium is megjelenik. A Váli-völgyben 300 mg/l-ig koncentrálódik a szulfáttartalom (Dövényi Z. 2010).

1.8.5. Élővilág

Növényföldrajzilag a Váli-völgy É-i területei a Pilis-Gerecsei, a D-i területei pedig a Mezőföldi flórajáráshoz tartoznak. A klímazonális vegetáció löszerdőszyep és cseres-tölgyes. Nagyarányú a jellegtelen fás és lágyszárú növénytársulások jelenléte (akácos, jellegtelen szárazgyepek). Karakteres erdők a lösz borította területeken találhatók, ezek elegyes lösztölgyesek, tölgy-kőris-szil ligeterdők (*Quercus-Ulmetum*). Hozzávetőlegesen 400-500 faj alkotja a kistáj vegetációját. A védett fajok száma 20-30 fajra tehető. Az invazív özönfajok: aranyvessző-fajok (*Solidago spp.*), akác (*Robinia pseudoacacia*), bálványfa (*Ailanthus altissima*) (Dövényi Z. 2010).

Állatvilága átlagos. A nagytestű állatok őz (*Capreolus sp.*), szarvas (*Cervina sp.*), vaddisznó (*Sus scrofa*). A hüllőket a különféle gyíkok, például a zöld gyík (*Lacerta viridis*) és vízi sikló (*Natrix natrix*) képviselik. A térség madárvilága változatos. Fontosabb madárfaj az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), a karvaly (*Accipiter nisus*), a kékvércse (*Falco vespertinus*) és a réti sas (*Haliaeetus albicilla*) (*Ciconia ciconia*) (Boda B. 2002).

1.9. A mikrotérség történetének áttekintése

A tervezés során fontos szempont, hogy részletesen feltárt tájtörténei információkat kapjunk a vizsgált területről. A helyiek identitását alapján határozza meg a hely történelme és annak még fellelhető tárgyi elemei. A feltárt és bemutatott településtörténet növeli a hely turisztikai vonzerejét. A tájtörténet és a településtörténet között szoros összefüggések figyelhetők meg.

1.9.1. Település történet bemutatása

A Váli-völgy vidéke a kőkor ideje óta lakott terület. A bronzkori földvárak alapjai a mai napig megfigyelhetők a települések határában. A rómaiak és az avarok jelenlétét számos régészeti lelet támasztja alá. A Gorsium-Aquincum fontos római útvonal átvezetett a völgyön, érintve a mai Baracska települést. A honfoglalás után Fejér megye az Árpád család birtokába került. Németek, szerbek és magyarok népesítették be a településeket. A birtokok többször gazdát cseréltek. A török megszállás alatt óriási károk érték a vizsgált településeket. Kajászó falu évekre elnéptelenedett a 16. században. Vallási rendek (Ciszterci, Pálos) hosszú ideig jelenvoltak a településeken és gazdálkodtak. A felszabadulást követően a nemesi családok virágoztatták fel a Váli-völgy településeit. A tájalakításban jelentős szerepet betöltő családok: Ürményi, Rudnyánszky, Habsburg és Dréher. A települések jelentős templomai a 19. században épültek. A II. Világháború nagy károkat okozott, különösen Baracska és Felcsút esetében. Megállapítható, hogy a vizsgált települések nagyon hasonló történelmi múlttal rendelkeznek. A különböző korok lenyomatai máig megmutatkoznak a térségben (Kasza S. 1997).

1.9.2. A tájhasználat alakulása

A Váli-völgy régóta lakott terület. Korán felismerték a letelepedő emberek a kedvező táji adottságokat. A rómaiak és a kelták egészen biztosan művelték a földet és legeltették állataikat. A természetes növényzet folyamatosan csökkent. A szántóterületek bevonása érdekében nagyarányú erdőirtás zajlott a vizsgált területen. Írásos bizonyítékok van arra, hogy a XVIII. századból a szőlőművelés elterjedt volt a környék lankáin (Kasza S. 1997).

Az I. Katonai felmérés (1766-1785) vizsgálata során egyértelműen kirajzolódik, hogy már akkoriban is nagyarányú mezőgazdálkodás folyt a Váli-völgy települések határában. A

Váli-víz még nem volt szabályozva, a patakmeder tekervényesen járta be a völgyet. A vizsgált hat település mai központi magja már eddigre kialakult. A települések a Váli-víz vonalára felfűzve alakultak ki. Földúthálózat tárta fel a vidéket. A vízfolyás mellett ártéri gazdálkodás folyt. Az erdőterületek kiterjedése már ekkorra drasztikusan lecsökkent. A meglévő erdők szétszabdaltak, a legnagyobb összefüggő erdőterület a Vál és Kajászó Ny-i külterületén figyelhető meg. A szőlőtermesztés kiterjedt területeken folyt. Alcsútdobozi és a tabajdi határ Ny-i dűlőin egybefüggő szőlőterületek voltak. A II. Katonai felmérésen (1806-1869) (5. ábra) megfigyelhető a patak

5. ábra: A II. Katonai felmérés térképrészlete a mikrotérség területéről (Forrás: saját szerkesztés, Tájéértéktár adatok alapján)

csatornázás, a majorságok és a külterületi fásítások. Már látszódnak az Alcsútdobozai arborétum kontúrjai és a majorfásítások vonalai. A legnagyobb egybefüggő erdőfoltok a Váli- és a Csaplári-erdő területen voltak. Továbbra is jelentős a szőlőültetvények kiterjedése. A települések lakóterületei növekedtek. Új vonalas létesítmény tűnik fel Baracska É-i határán, ez a Budapest-Székesfehérvár vasútvonal. A *III. Katonai felmérés (1872-1884)* tanulsága szerint nem változott drasztikusan szerkezetében a Váli-völgy tájszerkezete. A mezőgazdasági művelés továbbra is domináns tájhasználati forma. Az erdőterületek tovább csökkentek. Nagyarányú mezőfásítások zajlottak a külterületeken. A szőlőművelés töretlen, továbbra is nagy szőlőültetvények figyelhetők meg a dűlőkön (*Tájértéktár*).

Napjainkra a tájszerkezete drasztikusan megváltozott. Döntően az elmúlt évtizedek politikai rendszerek változása generált disszonáns területhasználati formákat. Magyarországon a kommunista diktatúra gazdaságpolitikájának következtében gyökeresen megváltozott a vidék tájhasználati rendszere. A téjesítés időszaka alatt a családi kisbirtoki rendszerek „beolvadtak” a nagyüzemi, sokszor monokultúrás mezőgazdálkodási rendszerbe. Szűkült a vidék tájhasználatának keresztmetszete (*Sallay Á. 2011*).

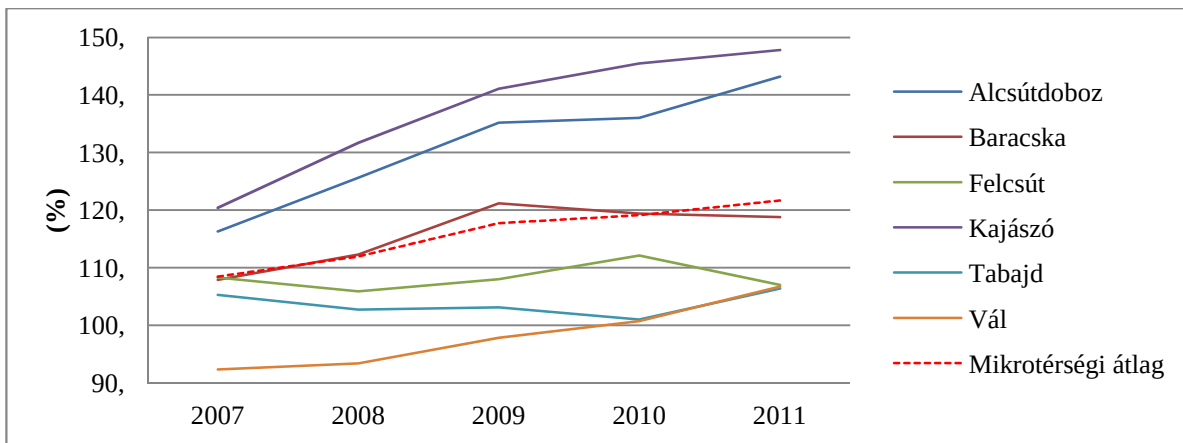
A korábbi táji adottságokat figyelembe vevő tájhasználati rendszer felbomlása és a birtokok egyesítése következtében az értékes ökológiai élőhelyek elpusztultak. A vidék környezete homogenizálódott. A rendszerváltást követő kárpótlási folyamat felaprózta a korábbi nagytáblás területek nagy részét. Az antropogén komplex hatások következtében romlott a tájpotenciál és emiatt csökkent a táj terhelhetősége (*Boda B. 2002*).

1.10. A Váli-völgy mikrotérségének környezeti viszonyai

Különös figyelemmel kell feltárni a tervezési terület környezeti viszonyait. A gazdasági, társadalmi és turisztikai viszonyok döntően határozzák meg a turizmusfejlesztés kereteit és lehetséges irányát.

1.10.1. Társadalmi viszonyok vizsgálata

A társadalmi viszonyok tükröződnek a tájban, tehát közvetlenül hatást gyakorolnak a turisztikai vonzerő minőségére, ezért fontos ismerni azokat. A most következő alfejezetben megvizsgálom a mikrotérségre jellemző demográfiai viszonyokat.

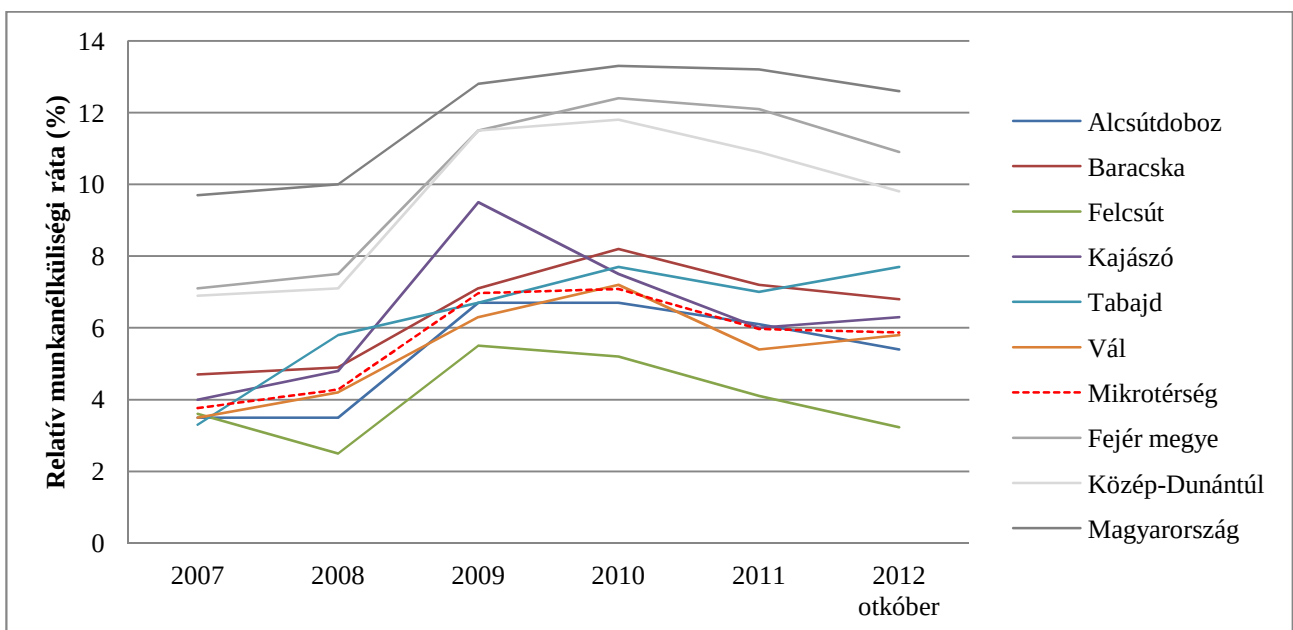
6. ábra: A vizsgált települések öregedési mutatóinak vizsgálata 2007-2011 között (Forrás: saját készítés a T-MER adatok alapján)

Népesség

A települések lakosságára lassú előregedő tendencia mutatkozik meg az öregedési mutató (6. ábra) vizsgálata során. A tervezési területen élő nyugdíjasok számát tekintve a települések adatai változatos képet mutatnak. Felcsúton a legalacsonyabb, Alcsútdobozon pedig a legmagasabb a nyugdíjasok aránya a vizsgált hat település közül. Az aktívkorú lakosok arány a helyi lakosok számához viszonyítva minden település esetében $60\% \pm 1\%$ (KSH, 2011). A vallási felekezetek közül a két domináns a római katolikus és a református (KSH, TEIR).

Foglalkoztatottság

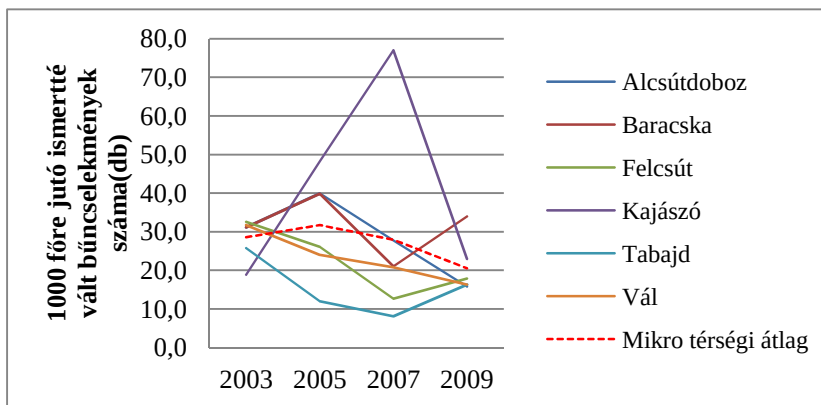
A mikrotérsg települései között határozott különbségek rajzolódnak ki a munkanélküliségi adatok (7. táblázat) vizsgálata során. Felcsúton a legalacsonyabb, Baracska viszont a legmagasabb a munkanélküliségi mutató. Ám még ez is jóval elmarad a 10% körüli országos átlagtól (KSH).

7. ábra: A munkanélküliség alakulása a vizsgálati területen és tágabb környezetében 2007-2012 októberéig (Forrás: a szerző, T-MER és NFSZ adatok alapján)

Közbiztonság

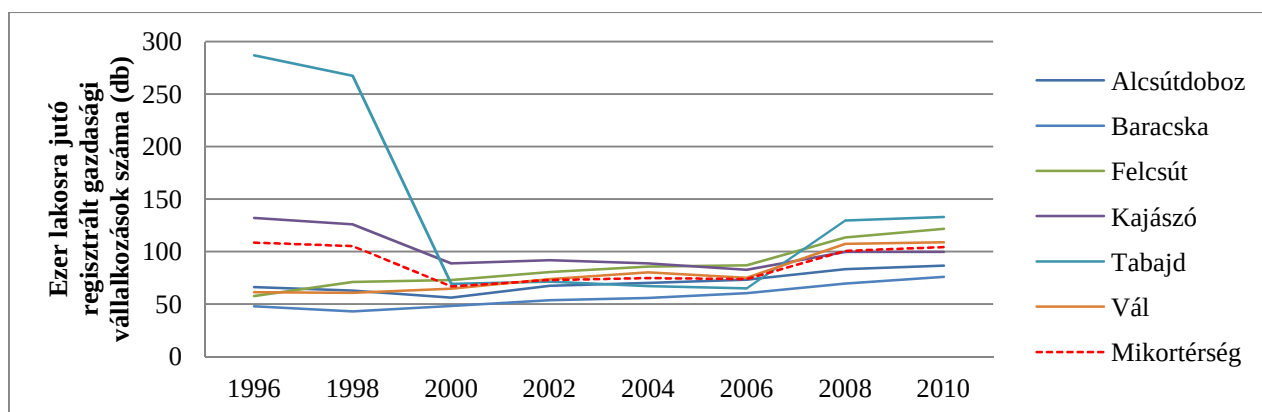
Az vizsgált településeken jó a közbiztonság. Évek óta csökkenő tendenciát mutatnak az ismertté vált bűncselekmények statisztikái (8. ábra) a térségben. 2007 óta viszont enyhén romlik a közbiztonság a településeken.

1.10.2. Gazdasági viszonyok vizsgálata

8. ábra: A munkanélküliség alakulása a vizsgálati területen és tágabb környezetében 2007-2012 októberéig (Forrás: a szerző, T-MER és NFSZ adatok alapján)

A térségben leginkább az egyéni vállalkozói forma dominál. A hat vizsgált településen működő vállalkozások több mint fele egyéni vállalkozás, kivétel Felcsút esetében ott kevesebb. A mikro vállalkozási forma elterjedt, tehát kicsi azon vállalkozások aránya, amelyek 10-nél több embert is foglalkoztatnak. A vállalkozások számának alakulása (9. ábra) a vizsgált időszakot tekintve mind a hat település azonos tendenciát mutat, 2006-tól minden településen nőtt a vállalkozások száma (TEIR).

9. ábra: A vizsgált településeken működő vállalkozások számának alakulása 1996-2010 évi időszakban (Forrás: saját szerkesztés a T-MER adatai alapján)

Erdő- és mezőgazdaság

Az erdőborítottság alacsony a vizsgált mikrotérségben, ám van két nagy kiterjedésű elkerített erdőterület az alcsútdobozi Csaplári-erdő és a váli Antali-erdő. Az itt folyó gazdálkodást egy cégcsoport végzi. Az erdőgazdálkodás nem jelentős a térségben, a mezőgazdaság annál inkább. A szántóterületek dominálnak a települések külterületi részein. A területhasználatokat grafikusán ábrázolom a V-1-es rajzszerű mellékletben (1. melléklet).

Ipar és szolgáltatás

Az iparban résztvevő vállalkozások aránya 10% körüli, kivétel Tabajd település, ahol ez a felére, 5%-ra tehető. Az ipar szerepe nem mondható jelentősnek a településeken, igaz körülbelül ugyanilyen arányú a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások száma, de azok gazdasági teljesítménye magasabb. A településeken magas a szolgáltatással foglalkozó vállalkozások aránya. Különösen kiemelkedő Alcsútdoboz település, ahol közel 70% a vállalkozóknak az aránya (2010), akik a szolgáltatás iparághoz köthetők (KSH).

1.10.3. Turisztikai viszonyok vizsgálata

A tervezéshez ismerni kell a térség aktuális turisztikai viszonyait. A mikrotérség turisztikai kínálata lassú fejlődést mutat az elmúlt években. Fontos megjegyezni, hogy a különböző statisztikai adatforrások eltérő információkat közölnek. A 4. táblázatban a fő statisztikai információkat mutatom be. A vizsgálat során kiderült, hogy a hat település közül mindegyikben van turisztikai aktivitás, ám nagy eltérések mutatkoznak meg a turisztikai teljesítményben.

4. táblázat: A vizsgált települések turisztikával kapcsolatos fő statisztikai adatainak táblázata (Forrás: saját szerkesztés TEIR és KSH adatok alapján)

Megnevezés	Alcsútdoboz	Baracska	Felcsút	Kajászó	Tabajd	Vál
Kereskedelmi és magánszálláshelyek szállásférőhelyei 1000 lakosra, 2010 (db)	11	0	8,4	0	5,1	11,1
Kereskedelmi és magánszálláshelyek vendégéjszakái 1000 lakosra, 2010 (vendégéjszaka)	6,9	0	114,6	0	0	97,9
A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya a kereskedelmi és magánszálláshelyeken, 2010 (%)	0	0	0	0	0	30,9
Átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi és magánszálláshelyeken, 2010 (éjszaka)	1,7	0	2,1	0	0	2,6
Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma a magánszállásadásban 2010 (db)	3	0	0	0	0	52
Vendégéjszakák száma a panziókban 2010 (db)	0	0	0	0	0	157
Vendégéjszakák száma a magánszállásadásban 2010 (db)	10	0	205	0	0	89
A kereskedelmi szálláshelyek egységeinek száma 2010 (db)	0	0	0	0	0	1
Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken 2010 (fő)	0	0	0	0	0	59
Vendéglátóhelyek száma 2010 (db)	8	0	5	0	4	8
Kulturális rendezvények száma 2010 (db)	9	0	6	13	0	11
Kulturális rendezvényeken résztvevők száma 2010 (fő)	910	0	1080	1915	0	995

1.11. A mikrotérség turisztikai attrakciói

A vizsgált településeken számos szabadidős tevékenységben vehet részt a látogató. Leginkább az aktív szabadidős tevékenységi formákat képes kiszolgálni a kínálat. Ezeket gyűjtöttem össze szabadidős tevékenységi típusok szerint.

1.11.1. Sportturizmus

Kiváló feltételeket biztosít a völgy a **lovaglás** szerelmeseinek. A szükséges infrastruktúra kiépített, minősége kedvező. Baracskát kivéve mindegyik településen van turistákat fogadó lovarda. Tabajdon a magyarországi lovaspóló klub pályája és lovardája található. Kajászáron és Alcsútdobozon fedett lovarda is várja a vendégeket. A váli Antali-erdőben van lehetőség **vadászni** és a látogatók az erdőben található vadászházban meg is szállhatnak. A völgy tavai kedvező feltételeket biztosítanak a horgászni vágyók számára. Két tavaon is engedélyezett a **horgászat** díjfizetés ellenében Alcsútdobozon és Tabajdon. Alcsútdoboz külterületén található az impozáns a Pannonia Golf & Country Club, ahol exkluzív színvonal mellett **golfozhatnak** és tölthetik el szabadidejüket a vendégek. A kiránduló kedvű látogatók felsétálhatnak megtekinteni a Váli-völgy pazar panorámáját az alcsútdobozi kilátóról.

1.11.2. Kulturturizmus

A települések mindegyike rendelkezik kulturális értékkel, ugyanakkor nagy különbségek mutatkoznak meg annak kínálati minőségében. Nyáron rendszeresen a kulturális rendezvények. A műemlékvédelemhez kapcsolódó Nyitott kapuk rendezvény ideje alatt közelebbről megtekinthetők a települések jelentős építészeti alkotásai. *(Részletes Rendezvénykínálat az értékelési munkarész települési adatlapjain)*

1.12. A mikrotérség tájértékei

A természeti adottságoknak és a szerencsés történelmi folyamatoknak köszönhetően rendkívül változatos és gazdag a Váli-völgy tájérték készlete. Sajnos a nagymértékű antropogén behatások miatt hiányoznak a természeti örökségek. A települések lakói a történelem során olyan épített tájelemekkel gazdagították a térséget, amelyek tájképformáló hatása a mai napig meghatározó. A helyi lakosok identitásának erősítéséhez nagyban hozzájárulnak a térség tájértékei. *(Részletes tájérték lista az értékelési munkarész települési adatlapjain)*

1.12.1. Természeti tájértékek

A Váli-völgy a történelem során olyan nagymértékben lett kultiválva, hogy a természeti tájértékeinek döntő többsége antropogén eredetű. A Váli-víz öntésterületén húzódó nemzeti ökológiai hálózat jelentős szerepet tölt be a völgy ökológiai rendszerében azáltal, hogy mindegyik település érintett és közvetlen kapcsolatban áll vele. A völgy geológiai formái unikális arculatot

adnak a tájképnek. A domborzati viszonyoknak köszönhetően több kilátópontról is szemlélhető a Váli-völgy.

1.12.2. Épített tájértékek

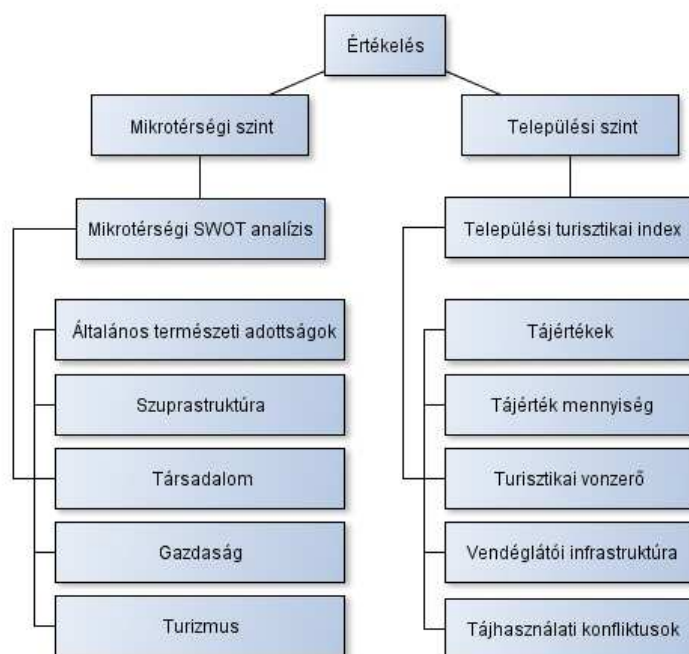
A kategória tartalmazza az értékesnek ítélt épített tájelemeket, amelyek a Váli-völgyben találhatók. Az ember tájformálási eszközeinek egyik hálás eszköze az épített tájérték. Sokat elmond a tájat használó lakosok és felmenőik hagyományairól, történelméről. A Váli-völgy épített tájértékekben bővelkedik. A művi tájelemek döntően befolyásolják a települések jelenlegi arclátát.

II. ÉRTÉKELÉS

A vizsgálati munkarészben feltártam a Váli-völgyi mikrotérség adottságait, amelyek befolyással vannak a turizmusra. A komplex tájépítészeti szemlélet figyelembevételével kellett kialakítani az értékelési munkarészt. A turizmusfejlesztés téma összetettsége miatt kiemelkedően fontos tényező az objektivitás. A most következő munkarészben részletes tájértékelést végeznek a vizsgálati területre vonatkozóan. Az értékelés lényege, hogy egzakt választ kapjunk alapvető turizmusfejlesztési kérdésekre. A minősítés eredménye kulcsfontosságú információkat tartalmaz, amelyek megalapozzák a tervezési munkarészt.

2.1. Értékelési módszertan

A vizsgált települések turisztikai értékelésére egy saját értékelési metodikát dolgoztam ki. Lényege, hogy települési és mikrotérségi szinten külön-külön értékelem a területet, majd ezek eredményeit szintetizálom. A végeredmény pedig kiindulási alap lesz a turizmusfejlesztési javaslatához. A saját minősítési rendszeremhez összetett értékelési módszert dolgoztam ki, amiben szöveges és a pontozásos értékelési módszereket egyszerre, egymást

kiegészítve alkalmazom. A záró minősítés a két rendszer összegzésének információiból kerül meghatározásra (10. ábra).

10. ábra Az egyedi tájértékelési módszertan tematikája (Forrás: saját szerkesztés)

2.2. A Váli-völgy mikrotérsgégi szintű tájértékelése

A mikrotérsgégi szint esetében alkalmazom a kvalitatív minősítést, ami egy szöveges SWOT analízis. Az átfogó elemzési módszer szintetizálja a vizsgálatban feltárt információkat, majd azokra reflektálva kitörési pontokat, tényezőket mutat be a hozzájuk tartozó akadályokkal együtt. A kérdésekre adott megfelelő válaszok mikrotérsgégi irányvonalakként vihetik sikerre a turizmusfejlesztést. A konklúziót szövegesen összegzem. SWOT analízisben a mikrotérsg egészére vonatkozó *előnyöket, hátrányokat, lehetőségeket és veszélyeket* tárom fel. Az előbbi négy értékelési szempont mellé egy ötödik oszlopot illesztettem be a *mikrotérsg feladata* megnevezéssel. Öt szakági szemponton keresztül értékelem a vizsgált területi egységet. Az első az *általános természeti adottságok*, a második a *szuprastruktúra*, amely a vizsgált terület turizmusát meghatározó infrastruktúra helyzetét tartalmazza, a harmadik a *társadalmi*, a negyedik a *gazdasági* és az ötödik a *turizmus* adottságait értékeli. A felsorolt tényezők fontosak a turisztikai desztináció tervezés során, különösen azért, mert ezek döntően meghatározzák a Váli-völgy, mint mikrotérsg turisztikai vonzerejét, azaz az idegenforgalmi rendszer alapját képezik. (2. melléklet)

A mikrotérsgégi SWOT elemzés eredményeinek összegzése

A vizsgálati területre vonatkozó fő SWOT konklúziókat az értékelési szempontok alapján meghatároztam (5. táblázat). A mikrotérsg turisztikai desztináció fejlesztésre alkalmas. A földrajzi elhelyezkedés kedvező, az országon belüli jelentős küldő helyszínekről könnyen elérhető az értékelt terület. Számolni kell a szálláshelyek igénybevételi szándékának alacsony megjelenésére. A szubstruktúra nagyszabású fejlesztéseket igényel. A gazdasági teljesítménye az aktuális turisztikai helyzetnek nem számottevő. A települések között nyílik a gazdasági olló. Az országban tapasztalható területfejlesztési problémák általánosan megjelennek a mikrotérsgben. A lakosokban rejlő humántőke helyben történő kihasználása nem optimális. A környezeti állapot jónak mondható. Területi egységben kell gondolkozni a turizmusfejlesztés tervezése során. Gazdálkodási reformot és birtokstruktúra optimalizálást igényel a térsége, hogy a környezetkímélő mezőgazdaság elve megvalósuljon.

5. táblázat: A SWOT analízis eredményeinek bemutatása táblázatos formában (Forrás: saját szerkesztés)

Fő erősség	Fő gyengeség	Fő lehetőség	Fő veszély	A mikrotérsg fő feladata
A mikrotérsg, magas turisztikai potenciállal bír	Kihasználatlan turisztikai lehetőségek	A mikrotérsg regionális szinten jelentős turisztikai szerepet tölthet be	A törekvések hosszú távon térülnek meg, bizonytalan fejlesztési források	Megteremteni a turizmusfejlődéshez szükséges anyagi és nem anyagi feltételeket

2.3. Településszintű tájértékelés

A települési szint értékelésére az egyedi pontozásos rendszert használok. Azért választottam ezt a módszerformát, mert sok adatot kell egzakt módszerrel értékelnem. A települések turisztikai szemszögből való értékelése objektív és részletes információszolgáltatást fog eredményezni zárt számítási rendszeren belül. A kvantitatív elemzés során a települési turisztikai indexet fogom kiszámolni minden egyes településre vonatkozóan. A kalkuláció egyedi képlete:

$$I = T\acute{e} + N + Tv + Vi - Tk$$

A települési turisztikai indexet öt szempont alapján számolom ki: Tájértékek ($T\acute{e}$), Tájérték mennyiség (N), Turisztikai vonzerő (Tv), Vendéglátó infrastruktúra (Vi), Tájhasználati konfliktus (Tk).

A szempontokhoz tartozó elemek aktuális viszonyait segéd táblázatok alapján határozom meg, majd az így kapott adatokat a megfelelő képletekbe behelyettesítve kiszámolom. A szempontokat az egyszerűség kedvéért jelölésekkel rövidítem. A generált értékek dimenzió nélküli adatok. A számításokhoz használt matematikai képletek egyszerű átlagszámítások. Az átláthatóság kedvéért minden szempont eredménye 0-20 közé eshet. Az értékeléshez felhasznált adatok forrásai: személyes helyszínbemjárás és internetes adatbázisok (tajterektar.hu, www.termeszetvedelem.hu, www.historicgarden.net, kastely.ementor.hu, www.volgyvidek.hu).

Tájértékek ($T\acute{e}$)

1. Egyedi tájérték minősítése:

1.1. Tájérték meghatározása: Természeti tájérték (Et) vagy művi tájérték (Em)

1.2. Az egyedi tájérték minősítése a 6. táblázat alapján

1.3. Egyedi tájérték minőség számítása: $Et, Em = A + 2B + C$

- A B értéket kétszeresen súlyozom, mert döntően meghatározza a tájkép turisztikai vonzerejét

2. A település természeti (Tt) és művi (Tm) tájérték készletének minősítése:

2.1. Képletek: $Tt, Tm = \frac{\sum Et, Em}{n_{Et, Em}}$

$n_{Et, Em}$ = Adott település tájértékeinek száma (Et) és (Em) esetében

3. Települési tájérték ($T\acute{e}$) kalkulációja: $T\acute{e} = \frac{(Tt * n_{Et}) + (Tm * n_{Em})}{\sum n}$

n = Adott település tájértékeinek száma

6. táblázat Segéd táblázat tájértékek minősítéséhez (Forrás: saját szerkesztés)

Állapot (A)		Jelentőség (B)		Turisztikai potenciál (C)	
5	Kiváló	4	Nemzetközi jelentőségű	4	Nagyon magas
4	Jó	3	Országos jelentőségű	3	Magas
3	Elfogadható	2	Megyei jelentőségű	2	Közepes
2	Kedvezőtlen	1	Térségi-, kistérségi jelentőségű	1	Alacsony
1	Rossz	0	Helyi jelentőségű		

Számítás (7. táblázat)

7. táblázat: Tájértékek számítási folyamata - település szintű tájértékelés

Tájértékek (Té) - Alcsútdoboz**Természeti tájértékek minősítése (Tt)**

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájértékek minősége
Alcsútdobozi feketedió-fasor	4	1	2	2	8	9,2
Alcsútdobozi Rézhegyi-fenyves	4	1	2	1	7	
Alcsútdobozi-égeres	4	1	2	4	10	
Alcsútdobozi-gyertyános	4	1	2	2	8	
Alcsútdobozi-hársfasor	4	1	2	2	8	
Alcsútdobozi-jóléti erdő (Rézhegy)	5	1	2	3	10	
Alcsútdobozi-platán fasor és vadkörtefa	5	3	6	3	14	
Alcsútdobozi-vadgesztenyefasor	4	1	2	2	8	
Alsó-, felső rét	4	1	2	3	9	
Arborétum	4	4	8	4	16	
Barlang bejárat	1	0	0	2	3	
Göböli horgásztó	5	1	2	3	10	
Kilátópont	4	1	2	3	9	
Kilátópont	5	2	4	3	12	
Vértesacsai-vízfolyás	3	1	2	1	6	

Művi tájértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájértékek minősége
Felhagyott katonai bázis	1	1	2	2	5	7,2
Feszület	3	0	0	1	4	
Gazdatiszti kúria	5	1	2	1	8	
Gémeskút	2	0	0	1	3	
Göbölmajor	4	1	2	2	8	
Habsburg Cifraistálló	5	3	6	4	15	
Habsburg-kastély és park együttese	3	4	8	4	15	

Harangláb	4	1	2	1	7
Hatvanpusztai majorsági épületek	4	1	2	2	8
Római katolikus templom	5	1	2	2	9
Klotild Főhercegnő szobra	5	2	4	2	11
Mosóház	2	0	0	2	4
Református templom	4	1	2	2	8
Sportcsarnok	4	1	2	3	9
Szent Mihály arkangyal-szobor	2	0	0	1	3
Szovjet síremlék	2	0	0	1	3
Tájház	4	1	2	2	8
Tűzoltó vasmászótorony	1	1	2	1	4
Vértesszobori református templom	3	0	0	2	5
Tájéértékek (Té)					8,1

Tájéértékek (Té) - Baracska

Természeti tájértékek minősítése (Tt)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájértékek minősége
Alsó-, felső rét	4	1	2	3	9	7,4
Juhar fasor	4	0	0	1	5	
Rét	4	1	2	3	9	
Tó	3	0	0	3	6	
Tó	4	0	0	4	8	

Művi tájértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájértékek minősége
Anna major (BV)	3	0	0	1	4	4,5
Elekes kúria	2	0	0	1	3	
Emlékpark	3	0	0	1	4	
Faluház	4	0	0	2	6	
Felszabadulás emlékmű	2	0	0	1	3	
Fesztület	2	0	0	1	3	
Földvár (Nagyhalom)	2	1	2	1	5	
Gémeskút	3	0	0	1	4	
Gémeskút	2	0	0	1	3	
Gémeskút	1	0	0	1	2	
Hólosy-kastély	2	0	0	2	4	
I. Világháborús emlékmű	3	0	0	1	4	
II. Világháborús emlékmű	3	0	0	1	4	
Katolikus templom (Mindenszentek)	4	0	0	2	6	
Komáromy-kúria és kertje	2	0	0	1	3	

Korsós-kúria és kertje	5	0	0	2	7
Kozma Ferenc mellszobra	3	1	2	1	6
Magasházy-kúria	1	0	0	1	2
Millenniumi emlékmű (2000)	4	0	0	1	5
Nagyhalompusztá	3	0	0	2	5
Nagypince	1	2	4	4	9
Perczel kúria	3	0	0	1	4
Református templom	4	1	2	2	8
Robosztanya	2	1	2	1	5
Szabó-Osváth kúria	3	0	0	1	4
Tájértékek (Té)					5,0

Tájértékek (Té) - Felcsút

Természeti tájértékek minősítése (Tt)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájértékek minősége
Sósi-ér	3	1	2	1	6	8,7
Halastó	4	1	2	4	10	
Rét	5	1	2	3	10	

Művi tájértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájértékek minősége
Feszület	3	0	0	1	4	7,8
Hajós-Kulcsár	3	0	0	1	4	
Kísérleti szélérőmű	5	3	6	3	14	
Kozma kúria	3	0	0	2	5	
Kőkereszt	4	0	0	1	5	
Kúria	5	0	0	3	8	
Noll tanya	5	1	2	4	11	
Polgármesteri hivatal épülete	5	0	0	2	7	
Puskás Ferenc Sportakadémia épületgyűjtése	5	4	8	4	17	
Ravatalozó	3	1	2	2	7	
Református templom	4	0	0	2	6	
Régi vasútállomás épülete	5	2	4	4	13	
Repüléstörténelmi emlékmű	5	4	8	4	17	
Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	3	0	0	2	5	
Szóke-Gőcze kúria (Kastély óvoda)	5	1	2	3	10	
Szűnyogpusztá	2	0	0	1	3	
Tamássy-Margalit kúria	2	0	0	1	3	

Világháborús emlékmű	3	0	0	1	4	
Világháborús emlékoszlop	4	0	0	1	5	
Tájértékek (Té)						7,9

Tájértékek (Té) - Kajászó

Természeti tájértékek minősítése (Tt)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájértékek minősége
Alsó-, felső rét	4	1	2	3	9	8,4
Halastavak ökológiai rendszere	4	1	2	4	10	
Halastavak rendszere	3	1	2	1	6	
Kajászoói fehéreper-fasor	2	2	4	4	10	
Nyárfasor	3	1	2	2	7	

Művi tájértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájértékek minősége
Ártézi kút	5	0	0	2	7	6,2
Biofarm	5	2	4	4	13	
Farádi Vörös-Végh-kastély	1	0	0	1	2	
I. Világháborús emlékmű	4	0	0	1	5	
Mezőgazdasági torony	2	0	0	1	3	
Pogányvár (földvár)	1	0	0	2	3	
Református templom	4	0	0	3	7	
Római katolikus kápolna	4	0	0	1	5	
Szentpéterpuszta	5	1	2	3	10	
Zsidótemető	2	1	2	3	7	
Tájértékek (Té)						6,9

Tájértékek (Té) - Tabajd

Természeti tájértékek minősítése (Tt)

Megnevezés	Minőség	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájértékek minősége
János-horgászto	5	1	2	4	11	10,0
Nyárfasor	3	1	2	2	7	
Tabajdi Alsó-Felső-rét	5	2	4	3	12	
Tabajdi-Kásafőző	5	1	2	3	10	

Művi tájértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájértékek minősége
Bélápuszta	5	2	4	4	13	7,9
Dr. Mészöly Gedeon háza	3	2	4	4	11	
Emlékoszlop	4	0	0	2	6	

Garibaldi kúria	5	1	2	4	11
Gémeskút	3	0	0	1	4
I. Világháborús emlékmű	3	0	0	1	4
Kereszt	3	0	0	1	4
Kőkereszt	3	0	0	1	4
Mezítlábas park	4	1	2	4	10
Millenniumi artézi kút és kopjafa	4	0	0	3	7
Nemzetközi lovaspóló pálya	5	4	8	4	17
Nepomuki Szent János-szobor	4	2	4	2	10
Római katolikus templom	3	0	0	2	5
Református templom	3	0	0	3	6
Római kőtár	5	2	4	4	13
Rudnyánszky kúria	2	0	0	3	5
Tabajd emlékmű	3	0	0	1	4
Tájház	4	0	0	4	8
Tájéértékek minősége (Té):					8,3

Tájéértékek (Té) - Vál

Természeti tájéértékek minősítése (Tt)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Természeti tájéértékek minősége
Váli halastó	5	1	2	2	9	9,7
Alsó-, felső rét	5	1	2	4	11	
Csúcsos-hegyi kilátópont	4	1	2	5	11	
Nyárfasor	3	1	2	2	7	
Sétatér-vegyes fasor	3	1	2	2	7	
Antali erdő	4	3	6	4	14	
Törökmogyoró fasor	5	1	2	2	9	

Művi tájéértékek minősítése (Tm)

Megnevezés	Állapot	Jelentőség	Jelentőség-súlyozott	Turisztikai jelentőség	Végeredmény	Művi tájéértékek minősége
Artézi kút	2	0	0	2	4	9,0
Erdésház	5	1	2	4	11	
Feszület Katona József utca	3	0	0	1	4	
Gémeskút	4	0	0	1	5	
Gótikus csonka torony	5	3	6	4	15	
Gyűrűsaljapuszta	4	1	2	4	10	
I. Világháborús emlékmű	2	0	0	1	3	
II. Világháborús emlékmű	3	0	0	1	4	
Jurta tábor	5	3	6	4	15	
Kálvária	4	1	2	4	10	

Katolikus temető ravatalozója	5	1	2	3	10
Kétyukú kőhíd	4	1	2	3	9
Kokas Ignác szülőháza	5	2	4	3	12
Kő feszület István tér	2	0	0	1	3
Kő feszület Tordasi út	4	0	0	1	5
Kőkereszt	3	0	0	1	4
Magtár	3	1	2	3	8
Mária Anna puszta	3	1	2	4	9
Német katonai emlékmű	5	0	0	1	6
Nepomuki Szent János-szobor	3	1	2	3	8
Pogányvár (földvár)	4	3	6	4	14
Református templom	5	1	2	3	10
Régi tűzoltószertár	5	1	2	3	10
Római katolikus plébánia	4	2	4	3	11
Római katolikus templom	3	4	8	4	15
Római kori útjelző kő	5	2	4	2	11
Szent Mihály major	5	0	0	3	8
Szenháromság-szobor	5	1	2	3	10
Szovjet háborús emlékmű	2	0	0	1	3
Till Aranka beton szobor gyűjtemény	4	3	6	4	14
Trianoni emlékmű	4	0	0	1	5
Újhegyi pincesor	4	1	2	3	9
Uradalmi nagypince	1	2	4	3	8
Ürményi József márvány mellszobra	5	2	4	3	12
Ürményi-kastély és parkja	2	3	6	4	12
Ürményi-mauzóleum	2	3	6	3	11
Vajda János bronz mellszobra	5	1	2	2	9
Vajda János szülőháza	4	3	6	4	14
Tájéértékek (Té)					9,1

Tájéérték mennyiség (N) számítás

1. Egyszerűen összeadom a településekhez tartozó tájértékeket

2. Kalkuláció: $N = \frac{\sum \text{Tájéérték (db)}}{10}$

A tájértékek darab számának tízzel való osztása azért kell, hogy az N érték a 0-20 értéksávba essen

Számítás (8. táblázat)

8. táblázat: Tájértékek mennyiségének számítási folyamata - település szintű tájértékelés

Tájértékek mennyisége (N)

	Alcsútdoboz	Baracska	Felcsút	Kajászó	Tabajd	Vál
Természeti tájértékek száma	15	2	3	5	4	7
Művi tájértékek száma	19	25	19	10	18	38
Összesen	34	27	22	15	22	45
Tájértékek mennyisége (N)	3,4	2,7	2,2	1,5	2,2	4,5

Turisztikai vonzerő (Tv)

A fő turisztikai attrakció kategóriák: Múzeum (M), Sportolási lehetőség (S), Rendezvények (R), Település marketing (Mr)

1. Vonzerő meghatározása
2. Segéd tábla alapján minősítés (9. táblázat)
3. Kalkuláció:

3.1. képlet:
$$C = \frac{A+B}{2}$$
 C= Turisztikai vonzerő elem átlag értéke

3.2. képlet:
$$M, S, R, Mr = \frac{\sum C}{n_{M,S,R,Mr}}$$

3.3. képlet:
$$Tv = M + S + R + Mr$$

9. táblázat: Segéd tábla a turisztikai vonzerő értékeléshez (Forrás: saját szerkesztés)

Állapot (A)		Turisztikai potenciál (B)	
5	Kiváló	4	Nagyon magas
4	Kedvező	3	Magas
3	Elfogadható	2	Közepes
2	Kedvezőtlen	1	Alacsony
1	Rossz		

Számítás (10. táblázat)

10. táblázat: Turisztikai vonzerő számítási folyamata - település szintű tájértékelés

Turisztikai vonzerő (Tv) - Alcsútdoboz

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
Múzeum	Tájház	4	4	4	4	4
Sportolási lehetőség	Lovarda 1	3	2	2,5	26,5	3,8
	Lovarda 2	4	2	3		
	Lovarda 3	5	3	4		
	Pannon golf & Country club	5	4	4,5		
	Bowling	5	3	4		
	Horgászat	4	4	4		
	Sportcsarnok	5	4	4,5		
Rendezvények	Hóvirág virágzás az arborétumban	5	4	4,5	21,5	3,6

	Kápolnakoncert sorozat	5	4	4,5		
	Falunap	3	3	3		
	Völgyvidéki Hagyományőrző nap	3	3	3		
	Szüreti felvonulás	2	2	2		
	Golf bajnokság	5	4	4,5		
Település marketing		4	4	4	4	4
Turisztikai vonzerő (Tv)						15,4

Turisztikai vonzerő (Tv) - Baracska

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
Rendezvények	Falunap	2	1	1,5	6	2
	Szüreti felvonulás	2	1	1,5		
	Dalkör találkozó	3	3	3		
Település marketing		3	2	2,5	2,5	2,5
Turisztikai vonzerő (Tv)						4,5

Turisztikai vonzerő minősége (Tv) - Felcsút

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
Sportolási lehetőség	Labdarúgás	5	4	4,5	9	4,5
	Lovaglás	5	4	4,5		
Rendezvények	Októberfeszt	3	4	3,5	21,5	3,1
	Falunap	3	2	2,5		
	Völgyvidéki családi nyár programsorozat	4,0	4	4		
	Napközis hittantábor	4	4	4		
	Disznótor	4	4	4		
	Szüreti felvonulás	2	1	1,5		
	Adventi vásár	3	1	2		
Település marketing		2	2	2	2	2
Turisztikai vonzerő (Tv)						9,6

Turisztikai vonzerő (Tv) - Kajászó

Megnevezés		Minőség	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
Sportolási lehetőség	Lovarda 1	4	3	3,5	15	3,8
	Lovarda 2	5	4	4,5		
	Lovarda 3	5	4	4,5		
	Paintball	2	3	2,5		
Rendezvények	Arató felvonulás	2	2	2	6,5	1,6
	Búcsú	2	1	1,5		
	Szüreti felvonulás	2	1	1,5		
	Adventi vásár	2	1	1,5		
Település marketing		1	1	1	1	1
Turisztikai vonzerő (Tv)						6,4

Turisztikai vonzerő (Tv) - Tabajd

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
Múzeum	Tájház	4	4	4	8	4
	Római kori kőtár	4	4	4		
Sportolási lehetőség	Lovaspóló	5	4	4,5	21	4,2
	Mezítlábas park	3	4	3,5		
	Horgászat	4	4	4		
	Horgászat	5	4	4,5		
	Lovaglás	5	4	4,5		
Rendezvények	Mezítlábas napok	3	4	3,5	6,5	3,3
	Falunap	2	1	1,5		
	Szüreti felvonulás	2	1	1,5		
Település marketing		2	3	2,5	2,5	2,5
Turisztikai vonzerő (Tv)						14,0

Turisztikai vonzerő (Tv) - Vál

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Érték
	Vajda János háza	3	3	3	7	3,5
	Tűzoltószertár és falutörténeti gyűjtemény	5	3	4		
Sportolási lehetőség	Íjászat	3	4	3,5	16,5	3,3
	Lovaglás 1	5	4	4,5		
	Lovaglás 2	4	3	3,5		
	Lovaglás 3	3	2	2,5		
	Horgászat	3	2	2,5		
Rendezvények	Kulturális örökség napja	4	4	4	22,5	2,8
	Vajda napok	4,0	4	4		
	Búcsú	2,0	1	1,5		
	Váli-völgyi vígasságok	4	4	4		
	Szüreti felvonulás	2	1	1,5		
	Adventi vásár	2	1	1,5		
	Szent Iván éji táncház	3	2	2,5		
	Ősi magyar hagyományörző tábor	4	3	3,5		
Település marketing		4	4	4	4	4
Turisztikai vonzerő (Tv)						13,6

Vendéglátó infrastruktúra (Vi)

Vendéglátó infrastruktúra kategóriái: Szálláshelyek (Sz), Vendéglátóhelyek (Vn)

1. Vonzerő meghatározása
2. Segéd tábla alapján minősítés (11. táblázat)
3. Kalkuláció:

3.1. képlet:
$$C = \frac{A+B}{2}$$
 C= Vendéglátó infrastruktúra elem átlag értéke

3.2. képlet: $Sz, Vn = \frac{\sum C}{n_{Sz, Vn}}$

3.3. képlet: $Tv = Sz + Vn$

11. táblázat: Segéd tábla a vendéglátó infrastruktúra értékeléshez (Forrás: saját szerkesztés)

Állapot (A)		Turisztikai potenciál (B)	
5	Kiváló	4	Nagyon magas
4	Kedvező	3	Magas
3	Elfogadható	2	Közepes
2	Kedvezőtlen	1	Alacsony
1	Rossz		

Számítás (12. táblázat)

12. táblázat: Vendéglátó infrastruktúra számítási folyamata - település szintű tájértékelés

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Alcsútdoboz

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Sport Hotel	5	4	4,5	8	4
	Magánszállások	4	3	3,5		
Vendéglátóhely	Pannon golf club	5	4	4,5	25	3,6
	Mészáros pizzeria	5	4	4,5		
	Nádor Ház	5	4	4,5		
	Diana Panzió	5	4	4,5		
	Termelői bor kimérés	3	2	2,5		
	Cukrászda	3	3	3		
	Bár	2	1	1,5		
Vendéglátói infrastruktúra (Vi)						7,6

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Baracska

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Tavaskert Fogadó	3	3	3	3	3
Vendéglátóhely	Tavaskert Fogadó	3	3	3	3	3
Vendéglátói infrastruktúra (Vi)						6

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Felcsút

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Noll tanya	5	4	4,5	7	4
	Falusi magánszállás	4	3	3,5		
Vendéglátóhely	Noll tanya	5	4	4,5	8	3,3
	Cukrászda	4	3	3,5		
	Bár	3	1	2		
			Vendéglátói infrastruktúra (Vi)			7,3

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Kajászó

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Biofarm Panzió és étterem	4	4	4	4	4

Vendéglátóhely	Biofarm Panzió és étterem	4	4	4	5	2,5
	Bár	1	1	1		
			Vendéglátói infrastruktúra (Vi)			6,5

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Tabajd

Megnevezés		Minőség	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Bélápuszta – Lovasközpont és Fogadó	5	4	4,5	8,5	4,3
	Falusi magánszállás	4	4	4		
Vendéglátóhely	Bélápuszta - Lovasközpont és Fogadó	5	4	4,5	5,5	2,75
	Bár	1	1	1		
			Vendéglátói infrastruktúra (Vi)			7,0

Vendéglátó infrastruktúra (Vi) - Vál

Megnevezés		Állapot	Turisztikai potenciál	Átlag	ΣÁtlag	Összesen
Szálláshely	Falusi magánszállás	4	3	3,5	8	4,0
	Vadászház	5	4	4,5		
Vendéglátóhely	Bár	2	1	1,5	8	2,7
	Cukrászda	3	3	3		
	Termelői borkimérés	3	4	3,5		
			Vendéglátói infrastruktúra (Vi)			6,7

Tájhasználati konfliktus (Tk)

Tájhasználati konfliktus kategóriák: vizuális (Kv), ökológiai (Kö) és funkcionális (Kf)

- A vizuális konfliktus (Kv) esetében az eredmény értékét kétszeres szorzóval súlyozom, mert a tájlesztetékára és ezáltal közvetlenül a turisztikai vonzerőre jelentős negatív hatást gyakorol.

1. Tájhasználati konfliktus azonosítása (3. melléklet)
2. Segéd tábla alapján minősítés (13. táblázat)
3. Kalkuláció:

$$3.1. \text{ képlet: } Kv, Kö, Kf = \frac{\sum C_{Kv, Kö, Kf}}{n_{Kv, Kö, Kf}} \quad C = \text{Az elem minősített értéke}$$

$$3.2. \text{ képlet: } Tk = \frac{Kv + Kö + Kf}{2}$$

- Azért osztom kettővel, hogy a 0-20 általános értéksávba essen a végső érték

13. táblázat: Segéd tábla a tájhasználati konfliktusok értékeléshez (Forrás: saját szerkesztés)

Reverzibilis		Irreverzibilis	
Mérsékelhető	1	2	5
Nem mérsékelhető	3	4	6
	Időszakos	Tartós	Végleges

Számolás (14. táblázat)

14. táblázat: Tájhasználati konfliktus számítási folyamata - település szintű tájértékelés

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Alcsútdoboz

Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	Az arborétum kerítésének rossz állapota	2
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	2
	Mezőgazdasági építmények látványa	4
	Magasfeszültségű villamos légvezetékek látványa	4
	Összesen	12
	Súlyozott érték	24
	Átlagérték	6
Ökológiai	Talajerózió	3
	Aknázómoly károkozása a vadgesztenye fákban	2
	Defláció	2
	Invazív fajok terjedése	4
	Összesen	11
	Átlagérték	2,8
Funkcionális	Tabajd és Alcsútdoboz belterülete összesített	5
	A golfpálya intenzív műveléséből fakadó talajkárosodások	2
	Domináns nagyüzemi, nagytáblás mezőgazdasági tájhasználat	4
	Nem karbantartott Váli-víz csatorna szakasz	2
	Felhagyott vasútvonal	5
	Összesen	18
	Átlagérték	3,6
Tájhasználati konfliktus (Tk)		6,2

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Baracska

Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	Helyenként rendezetlen utcakép	2
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	2
	Tájképromboló mezőgazdasági építmények a völgyben	5
	Mezővédő erdősávok hiánya-homogén tájkép	2
	Transzformátortelep látványa	5
	Magasfeszültségű villamos légvezetékek látványa	5
	Összesen	21
	Súlyozott érték	42
	Átlagérték	7
Ökológiai	A tavak eutrofizálódása	8
	Talajerózió	2
	Defláció	1
	Invazív fajok terjedése	5
	Összesen	16
	Átlagérték	4

Funkcionális	Vasúti töltés	6
	Autópálya töltés	6
	7-es főút szezonális túlterheltsége	1
	Alacsony erdősültség	4
	Domináns nagyüzemi nagytáblás mezőgazdasági tájhasználat	4
	Nem karbantartott Váli-víz csatorna	2
	Légszennyezés az autópálya forgalma miatt	4
	A szennyvíztisztító tisztított vizének Váli-vízbe engedés	1
	Mészégető üzem jelentette kockázat a Váli-víz partján	2
	Összesen	30
	Átlagérték	3,3
Tájhasználati konfliktus (Tk)		7,2

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Felcsút

Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	A belterületi légvezetékek látványa	4
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	2
	Rossz állapotú épületek	2
	Összesen	8
	Súlyozott érték	16
	Átlagérték	5,3
Ökológiai	Talajerózió	3
	Defláció	1
	Invazív fajok terjedése	5
	Összesen	9
	Átlagérték	3,0
Funkcionális	Felhagyott vasútvonal	5
	Szűnyogpusztai elszegényedett, rossz állapotú lakóövezet	2
	A bicskei volt honvédségi üzemanyag tárolóból eredő talajszennyezés	6
	Összesen	13
	Átlagérték	4,3
Tájhasználati konfliktus (Tk)		6,3

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Kajászó

Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	A belterületi légvezetékek látványa	4
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	3
	Kirívó színű épületek	2
	Nem esztétikus utcakép	2
	Faluszéli üzemi épületek látványa	5
	Rádiótelefon átjátszóállomások	5
	Magasfeszültségű elektromos légvezetékek látványa	5
	Rendezetlen zártkert terület a völgy keleti lejtőjén	2
	Összesen	28

	Súlyozott érték	56
	Átlagérték	7,0
Ökológiai	Defláció	1
	A halastavak eutrofizálódása	2
	Nádas területek térhódítása	2
	Talajerózió	2
	Invazív fajok térhódítása	5
	Összesen	12
	Átlagérték	2,4
Funkcionális	Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz	2
	Ellenőrizetlen fakitermelés	1
	Légszennyezés az autópálya forgalma miatt	4
	Egykori homokbánya szakszerűtlen rekultiválása	5
	Összesen	12
	Átlagérték	3,0
Tájhasználati konfliktus (Tk)		6,2

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Tabajd

Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	A belterületi légvezetékek látványa	4
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	2
	Rossz állapotú középületek	1
	Meddőhányó	4
	Magasfeszültségű elektromos légvezetékek látványa	3
	Felhagyott major épületegyüttes	4
	Mezőgazdasági épületek látványa a völgyben	4
	Összesen	22
	Súlyozott érték	44
	Átlagérték	6,3
Ökológiai	Defláció	1
	Eutrofizálódó tó	2
	Talajerózió	4
	Invazív fajok térhódítása	5
	Összesen	12
	Átlagérték	3,0
Funkcionális	Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz	2
	Ellenőrizetlen fakitermelés	1
	A lovaspóló pálya időszakos terhelése az ösgyepre	1
	Összesen	4
	Átlagérték	1,3
Tájhasználati konfliktus (Tk)		5,3

Tájhasználati konfliktus (Tk) - Vál

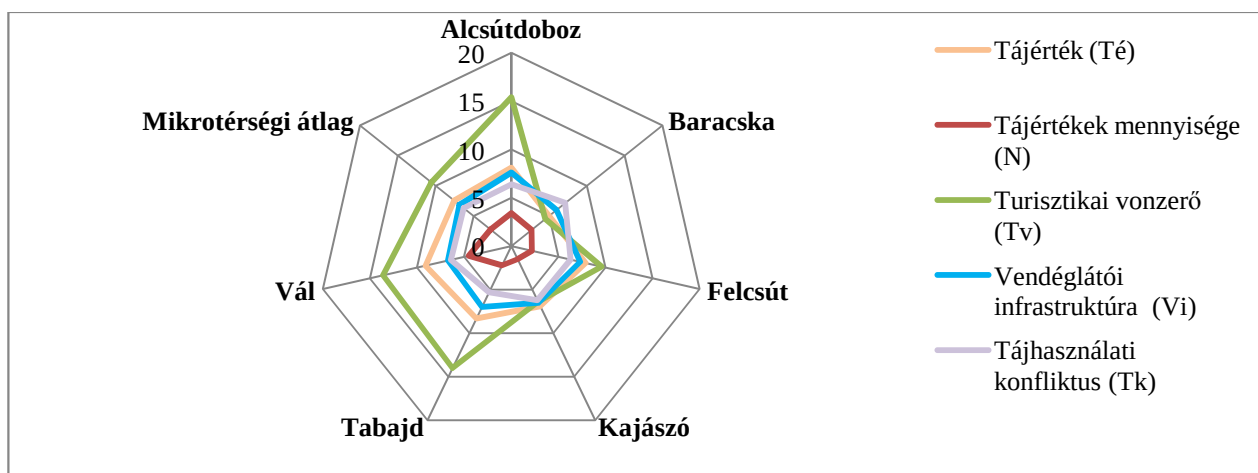
Kat.	Megnevezés	Minősítés
Vizuális	A belterületi légvezetékek látványa	4
	A Váli-víz felett átívelő termékvezeték	2
	Rendezetlen településközpont	2
	Kandeláberek a réten	4
	Rossz állapotú Ürményi kastély	4
	Átjátszó antenna 1.	4
	Átjátszó antenna 2.	4
	Összesen	24
	Súlyozott érték	48
	Átlagérték	6,9
Ökológiai	Defláció	1
	Eutrofizálódó tavak	2
	Talajerózió	4
	Idegenhonos fajok telepítése	5
	Összesen	12
	Átlagérték	3
Funkcionális	Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz	2
	Mezővédő erdősávok hiánya	4
	Ellenőrizetlen fakitermelés	2
	Domináns nagytáblás, monokultúras gazdálkodás	4
	Összesen	12
	Átlagérték	3,0
Tájhasználati konfliktus (Tk)		6,4

2.4. A település szintű értékelés eredménye

A településekre vonatkozó egyedi tájértékelési módszerem választ ad a vizsgált települések turizmusát befolyásoló adottságainak minőségére. Az összesítő táblázatban (15. táblázat) és a diagramon (11. ábra) jól megfigyelhető, hogy Alcsútdoboz, Tabajd és Vál esetében a legmagasabb a turisztikai vonzerő, míg Baracskán és Kajászón a legalacsonyabb. A tájértékek száma Válon kiugróan magas a többi vizsgált településhez képest. A tájértékek minősége szempontjából kiegyenlített értékek születtek, a két szélsőértékű település Vál és Baracska, Válon a legjobb, Baracskán a legrosszabb a tájérték mutató. Vendéglátó infrastruktúra tekintetében hasonló szinten állnak egymáshoz képest a települések, a legmagasabb értéket Alcsútdoboz kapta. Az összehasonlítás érdekében, a települések mellett bemutatom az átlagos mikrotérségi eredményeket is. A települési turisztikai index alapján az alábbi települési turisztikai érték rangsor állítható fel: Alcsútdoboz, Vál, Tabajd, Felcsút, Kajászó és Baracska.

15. táblázat: A települési szintű tájértékelés eredményeit bemutató táblázat (Forrás: saját szerkesztés)

Település	Tájérték (Té)	Tájértékek mennyisége (N)	Turisztikai vonzerő (Tv)	Vendéglátói infrastruktúra (Vi)	Tájhasználati konfliktus (Tk)	Települési turisztikai index (I)
Alcsútdoboz	8,1	3,4	15,4	7,6	6,4	28,1
Baracska	5	2,7	4,5	6	7,2	11,1
Felcsút	7,9	2,2	9,6	7,3	6,3	20,7
Kajászó	6,9	1,5	6,4	6,5	6,2	15,1
Tabajd	8,3	2,2	14	7	5,3	26,2
Vál	9,1	4,5	13,6	6,7	6,4	27,5
Mikrotérségi átlag	7,55	2,75	10,58	6,85	6,29	21,4

11. ábra: A települési szintű tájértékelés eredményeit bemutató pókhálódíagram (Forrás: saját szerkesztés)

2.5. Térinformatikai eszközök alkalmazása a vizsgálati terület elemzéséhez

A települési és mikrotérségi szintű (korábban bemutatott) adatok felhasználásával ArcGIS 10.1 térinformatikai szoftver alkalmazásával elemzem a Váli-völgyet területét, majd az eredményekből grafikus kivonatokat készítek. A vizuális megjelenítés kulcsfontosságú a tervezési folyamatokban, mert növeli a rendszer átláthatóságát. A domborzatelemzési ábránál az AsterV2 műholdas távérzékelési digitális adatbázisát használtam. Településszintű tájértékelés három szempontját elemeztem pontsűrűségi analízis eszköz segítségével: Tájértékek (Té), Turisztikai vonzerő (Tv) és Vendéglátói infrastruktúra (Vi) (4 melléklet). Az így kapott ábrák alapján meghatározható a tervezett turisztikai jellegű útvonalak nyomvonalvezetése. A konfliktus vizsgálati rajz és a turisztikai szempontok pontsűrűségi rajza segít meghatározni a mezővédő erdősávok telepítésének helyét és a tájésképítési értéket növelő díszfasorok tervezhető területeit.

2.6. A tájértékelés eredményeinek összegzése

A Váli-völgy turisztikai teljesítménye nem jelentős. A mikrotérség lehetőségei szerteágazóak a turizmusfejlesztésben. A völgy turisztikai potenciálja magas. Leginkább kultúrtörténeti értékekben bővelkedik a térség. Az aktív szabadidős tevékenységi formák kínálatának bővítése és minőségüknek javítása nagy turizmusfejlesztési lehetőségeket rejtenek. A kerékpáros és lovas

turizmusban rejlő adottságok nagyon kedvezőek. Jó közlekedési feltételek mellett közelíthető meg a vizsgált terület. Az infra- és szubstruktúra adottságok jók. Az intenzív mezőgazdaságból fakadó tájhasználati problémákban valamint a települések rossz arculati és marketing elemeinek hiányában látom a mikrotérség turisztikai hátrányait. Átfogó tájépítészeti és turisztikai stratégiát igényel a vizsgált terület turizmusfejlesztése.

III. JAVASLAT

A vizsgálati és az értékelési munkarész eredményeit felhasználva tájépítészeti javaslatokat teszek mikrotérségi és települési szintre. Olyan eszközökre adok ajánlást, amelyek hozzájárulnak a vizsgálati terület turisztikai teljesítményeinek hosszú távú növeléséhez és egyben javítják a települések tájpotenciál értékét.

3.1. Mikrotérség szintű javaslat

A vizsgálatban feltárt példák alapján javaslok a Váli-völgy Natúrpark létrehozását, annak érdekében, hogy kialakuljon egy térségi társadalmi szervezet és turisztikai márkarendszer. A helyi idegenforgalmi szolgáltatások koordinációjára egy szakmai műhelyt javaslok létrehozni, ami a natúrparkkal közösen jelöli ki a hosszú távú stratégiákat és folyamatosan monitorozza a turisztikai teljesítményeket az esetleges problémákra való gyors reagálás érdekében. A natúrpark keretei között javaslok a falusi turizmus szerepének növelését, amely kedvezően hat a helyi jövedelemforrások bővülésére. Az aktív szabadidős formák kiszolgálásában látom turizmusfejlesztési kiugrási pontot.

A Váli-völgy zöldút kialakítását javaslok. Észak-déli irányban, a patakkal párhuzamosan kell kijelölni egy településeket összekötő nem motoros közlekedési útvonalat. A nyomvonal meghatározásánál az 5. mellékletben kiszámolt és ábrázolt turisztikai adottságok „forró” pontjait kell figyelembe venni. Három zöldút útvonalat határozok meg. A fővonal D-i kezdőpontja Baracska, a végpontja pedig Felcsút. A völgyben vezet a zöldút a patak vonala mentén. Burkolatlan felületet javaslok a patak menti szakaszoknál kijelölni, tájképi és lovas turisztikai okok miatt.

A 8111-es főút mellett ki kell építeni egy az úttesttől elkülönülő kerékpárutat. A fővonal mellett mellékvonalat is kijelölök, amely a Mária-Anna majort (Vál) érintve Göböljárás (Alcsútdoboz) völgyét tárja fel, és ott csatlakozik az Országos kerékpáros törzshálózat vonalához. (5. melléklet)

A mikrotérségi szintnél tágabb kapcsolati zöldutat javaslok létesíteni a felhagyott vasútvonal (Bicske-Lovasberény) nyomvonala mentén, annak meglévő műtárgyi rendszerének hasznosításával. Ebbe az útvonalba belecsatlakozik a Váli-völgy zöldút.

A tájpotenciál növelésére mezővédő erdőfásítást, fasortelepítést és birtokreformot tanácsolok. A belterületektől számított 800 m-es sávban és a völgy körömvonala mentén

kisparcellás mezőgazdasági területeket kell kijelölni és azokon kisüzemi és környezetkímélő gazdálkodást kell folytatni.

A turisztikai kínálat bővítésére specializált turisztikai ajánlatokat kell biztosítani a látogatók számára. Egységes és célzott marketing stratégiával vonzó arculatot kell létrehozni az érintett településeknek. Váli-völgy vándor fesztiválsorozatot javaslok elindítani, ami keretében minden évben más település látja vendégül a helyi lakosokat és az ide látogatókat. A fesztivál témája: gasztronómia. Növelni kell a helyi termékek kínálatát (pl.: bio élelmiszer), párhuzamosan a helyi keresletet is fokozni kell, például havonta megrendezett termelői vásárokkal. Az értékelésben feltüntetett konfliktusokat minél hamarabb fel kell oldani. A tájképi érték és a településarculat értékének növelése érdekében a külterületen és a belterületen húzódó légvezetékek földkábelre való kiváltását javaslom.

3.2. Település szintű javaslat

Minden településre teszek tájépítészeti javaslatot, amelyek a helyi energiák optimális kihasználását eredményezik, növelve ezzel a települések turisztikai és a táji potenciálját.

Alcsútdoboz: A Habsburg kastélypark helyreállítását el kell végezni. A híres platán-fasor faállományát kertészeti eszközökkel meg kell újítani és fajtaazonos egyedekkel, folytatólagos jelleggel növelni kell a fasor hosszát. A felhagyott katonai bázison kalandparkot javaslok kialakítani.

Baracska: Nagymértékű mezővédő erdősáv fejlesztést kell végezni a nagytáblás szántóterületeken. A zöldúthoz használható átjárókká kell fejleszteni a meglévő vasúti és autópálya töltésének, a Váli-vízet keresztező műtárgyait. A termelői település szerepét javaslom kialakítani.

Felcsút: Támogatni kell a Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia fejlődését, mert jelentős turisztikai vonzerőt fog jelenteni a következő évtizedekben. Ösztönözni kell a helyi lakosokat, hogy a növekvő idegenforgalom kiszolgálásában ők is kivegyék a részüket (pl.: falusi szálláshely).

Kajászó: A „Lovasközpont” szerepet kell megvalósítani. Az egyedülálló fehéreper-fasor felújítását fajtaazonos egyedekkel el kell végezni. Javaslom a Ny-i külterületre jellemző századfordulós tájfasítás visszaállítását. Tájházat kell kialakítani.

Tabajd: Törekedni kell a falu karakterének megőrzésére. Fel kell újítani a Mezítlás parkot. Magyarányú fásítást javaslok a Bélápusztai lovas komplexum közvetlen környezetében.

Vál: Fel kell újítani és turisztikai funkcióval kell ellátni az Ürményi kastélyt és annak parkját. Biofarmokat kell kialakítani a majorságok területén. Javaslom bővíteni a szálláshelyek számát.

A 8111-es utat szegélyező vegyes nyárfasort, Baracska és Tabajd között szakaszosan ki kell cserélni útsorfasításra alkalmas fafajjal vagy fajokkal például mezei juhar (*Acer campestre*). Minden egyes település belterületén ki kell váltani a légkábeleket földkábelre.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyv

- Boda Brigitta (2002): A Váli-völgy, mint ökológiai folyosó, Szent István Egyetem, Budapest
- Dövényi Zoltán (2010): *Magyarország kistájainak katasztere*, második, átdolgozott és bővített kiadás, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest
- Kabai Róbert (2009): *Tájépítészeti eszközök alkalmazása a helyi örökségen alapuló turisztikai fejlesztésben* - Turizmus Akadémia: A tér vonzásában: a turisztikai termékfejlesztés térspecifikus vonásai (szerkesztette: Michalkó Gábor és Rátz Márta) Budapest-Székesfehérvár
- Kardos Zoltánné (2011): *Turisztikai ismeretek*, Egyetemi tankönyv, Keszthely
- Dr. Kasza Sándor (1997): Fejér megye kézikönyve, 6. kötetszám, Ceba kiadó, Budapest
- Michalkó Gábor (2010): *Boldogító utazás a turizmus és az életminőség kapcsolatának magyarországi vonatkozásai*, második javított kiadás, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest
- Ökotárs Alapítvány (2009): *Zöldútmutató – Iránytű útkeresőknek*, Budapest
- Dr. Sallay Ágnes (2011): *A mezőgazdasági táj alakulása, a földművelési rendszerek fejlődése és hatása az agrártájra, Tájtervezés és területfejlesztés*, Budapesti Corvinus Egyetem-egyetemi jegyzet, Budapest
- Szabó Bernadett (2009): *A falusi turizmus helyzete és gazdasági kérdései*, MTA társadalomkutató Központ, Budapest
- Völgyzugoly Műhely Kft (2009): *Mikrotérségi szintű településtervezés módszertanának kidolgozása*, (Kutatásvezető: Ferik Tünde), 48. oldal

Folyóirat

- Dr. Dinya László (2012): *Fenntarthatóság alulnézetben – a fenntartható kistérség modellje*, A falu (27. évf.) 2. sz.
- Nagy Bálint (2012): *A „magyar agrárcsoda” valódi társadalom-gazdasági folyamatai*, A falu (27. évf.) 2. szám
- Pap Norbert (2004): *A kistérségek helye, szerepe Magyarországon a 21. század első évtizedeiben*, Tér és Társadalom (18. évf.) 2. szám 23-36. p.

Elektronikus

- <http://www.afsz.hu/engine.aspx>, 2012.11.30.
- <http://www.ksh.hu/>, 2012.11.12.
- <http://okotars.hu/tevekenysegeink/zoldut>, 2012.10.14.
- <http://tajertektar.hu/hu/>, 2012.10.09.
- <https://teir.vati.hu/>, 2012.11.12.
- <http://www.termeszetvedelem.hu/>, 2012.10.14.
- <https://teir.vati.hu/tmer2010/>, 2012.11.28.

ÁBRAJEGYZÉK

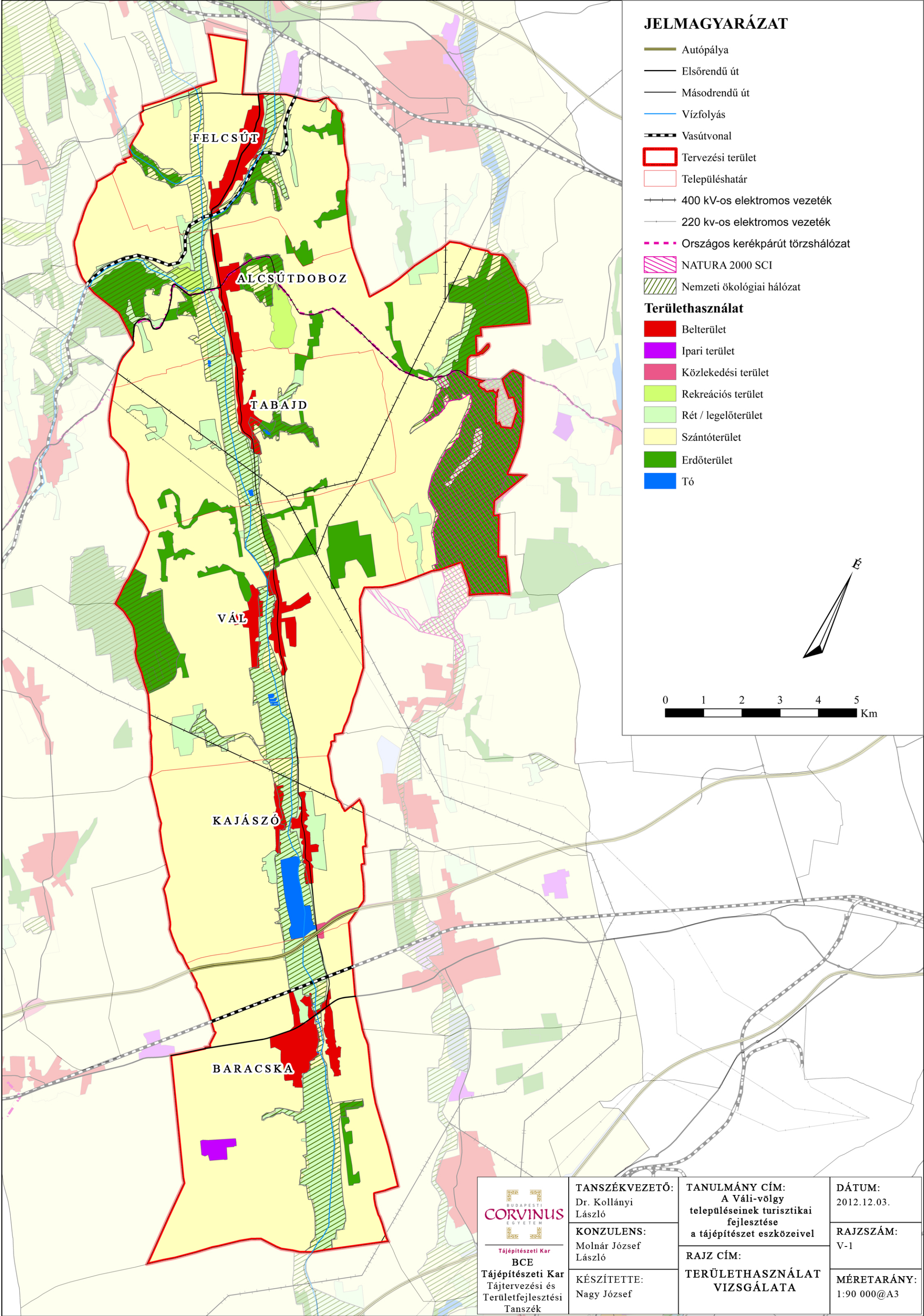
- **1. ábra: A mikrotérség és a hozzátartozó települések területi lehatárolása (Forrás: saját szerkesztés TEIR 2012. évi adatok alapján)** 2. oldal
- **2. ábra: A 2. táblázat adatainak grafikonos ábrázolása (Forrás: saját szerkesztés)** 4. oldal
- **3. ábra: A fenntartható kistérségi modell tíz kritériuma. A zöldel jelzett kritériumokra közvetlen hatást gyakorol a turizmus (Forrás: saját szerkesztés, Dr. Dinya László, 2012 adatai alapján)** 6. oldal
- **4. ábra: A Váli-völgy domborzat színátmenetes ábrázolása (Forrás: saját szerkesztés Aster V2 adatok alapján)** 11. oldal
- **5. ábra: A II. Katonai felmérés térképrészlete vizsgálati területre vonatkozóan (Forrás: saját szerkesztés, TÉKA adatok alapján)** 13. oldal
- **6. ábra: A vizsgált települések öregedési mutatóinak vizsgálata 2007-2011 között (Forrás: saját készítés a T-MER adatok alapján)** 15. oldal
- **7. ábra: A munkanélküliség alakulása a vizsgálati területen és tágabb környezetében 2007-2012 októberig (Forrás: a szerző, T-MER és NFSZ adatok alapján)** 15. oldal
- **8. ábra: A munkanélküliség alakulása a vizsgálati területen és tágabb környezetében 2007-2012 októberig (Forrás: a szerző, T-MER és NFSZ adatok alapján)** 16. oldal
- **9. ábra: A vizsgált településeken működő vállalkozások számának alakulása 1996-2010 évi időszakban (Forrás: saját szerkesztés a T-MER adatai alapján)** 16. oldal
- **10. ábra: Az egyedi tájértékelési módszertan tematikája (Forrás: saját szerkesztés)** 19. oldal
- **11. ábra: A települési szintű tájértékelés eredményeit bemutató pókhálódiaagram (Forrás: saját szerkesztés)** 37. oldal

TÁBLÁZATJEGYZÉK

- 1. táblázat: A vizsgált települések alapadatai *(Forrás: saját szerkesztés a KSH 2011. évi adatai alapján)* 3. oldal
- 2. táblázat: A vizsgálat szempontjából legfontosabb országos turisztikai adatok 2008-2011 évek között *(Forrás: saját szerkesztés KSH adatok alapján)* 4. oldal
- 3. táblázat : A vizsgált települések regionáli vonzáspontjainak elérési ideje percben *(Forrás: saját szerkesztés a TEIR 2010-es adatok alapján)* 9. oldal
- 4. táblázat: A vizsgált települések turisztikával kapcsolatos fő statisztikai adatainak táblázata *(Forrás: saját szerkesztés TEIR és KSH adatok alapján)* 17. oldal
- 5. táblázat: A SWOT analízis eredményeinek bemutatása táblázatos formában *(Forrás: saját szerkesztés)* 20. oldal
- 6. táblázat Segéd táblázat tájértékek minősítéséhez *(Forrás: saját szerkesztés)* 22. oldal
- 7. táblázat: Tájértékek számítási folyamata - település szintű tájértékelés 22. oldal
- 8. táblázat: Tájértékek mennyiségének számítási folyamata - település szintű tájértékelés 28. oldal
- 9. táblázat Segéd tábla a turisztikai vonzerő értékeléshez *(Forrás: saját szerkesztés)* 28. oldal
- 10. táblázat: Turisztikai vonzerő számítási folyamata - település szintű tájértékelés 28. oldal
- 11. táblázat: Segéd tábla a vendéglátó infrastruktúra értékeléshez *(Forrás: saját szerkesztés)* 31. oldal
- 12. táblázat: Vendéglátó infrastruktúra számítási folyamata - település szintű tájértékelés 31. oldal
- 13. táblázat: Segéd tábla a tájhasználati konfliktusok értékeléshez *(Forrás: saját szerkesztés)* 32. oldal
- 14. táblázat: Tájhasználati konfliktus számítási folyamata - település szintű tájértékelés 33. oldal
- 15. táblázat: A települési szintű tájértékelés eredményeit bemutató táblázat *(Forrás: saját szerkesztés)* 37. oldal

MELLÉKLETEK

- 1. melléklet: Területhasználat vizsgálata, rajzsám: V-1
- 2. melléklet: SWOT analízis
- 3. melléklet: Tájhasználati konfliktusok lehatárolása: K-1
- 4. melléklet: Turisztikai elem koncentráció értékelés: É-1
- 5. melléklet: Nyomvonaljavaslat – Zöldút, rajzsám: J-1

 Tájépítészeti Kar BCE Tájépítészeti Kar Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék	TANSZÉKVEZETŐ:	TANULMÁNY CÍM:	DÁTUM:
	Dr. Kollányi László	A Váli-völgy településeinek turisztikai fejlesztése a tájépítészet eszközeivel	2012.12.03.
	KONZULENS:	RAJZ CÍM:	RAJZSZÁM:
	Molnár József László	TERÜLETHASZNÁLAT VIZSGÁLATA	V-1
KÉSZÍTETTE:			MÉRETARÁNY:
Nagy József			1:90 000@A3

2. melléklet Mikrotérsvégi SWOT analízis (Forrás: saját szerkesztés)

		Erősségek	Gyengeségek	Lehetőségek	Veszélyek	A mikrotérsvégi feladata
Általános természetv adottságok	Tájkép	A Váli-völgy magas tájképminőségv értékkel bír	A külterületek nagyüzemi szántóterületei miatt egyhangú a tájkép	Kiegyensúlyozott és magas tájképí minőség a teljes Váli-völgy környezetében	Folyamatosan romló tájképí potenciál	Javítani a mikrotérsvégi tájképí potenciálját
	Domborzat	Változatos mikromorfológiai forák, számos kilátópont	Helyenként a nagy lefolyási meredekség miatt kialakult felszínpusztulási formák	Hely domborzati adottságok kihasználása	Talajpusztulító folyamatok miatt markáns terepi változások	Megelőzni a domborzati adottságok romlását vagy elvesztését
	Talaj	Nagy kiterjedésű és kiváló minőségű mezőgazdasági művelésre alkalmas talajtípusok	Nagy foltokban agyagos, homokos terméketlen talajfoltok, erózióra haljas felület	Minimalizálható talajjavítószér alkalmazás melletti gazdálkodás	Vegyianyag felhalmozódás a tájhasználat során	Határozottan felügyelni a talajvédelemre vonatkozó általános feladatok betartását
	Éghajlat	Hosszú, meleg nyár	Hirtelen kialakuló viharok, hosszú latyakos tél, szárazság	(Belátható időn belül nem befolyásolható)	Szélsőséges időjárásí folyamatok megszaporodása	Támogatni a klímaváltozás mérséklési törekvéseket
	Vízrajz	Tavakban gazdag terület, jó minőségű ivóvízbázis, jó minőségű felszíni víztestek	Illegális vízgazdálkodás és vízkivétel	Teljesülő EU-s vállalások a jó vízminőség megteremtésében	Felszíni és felszín alatti vizek szennyezése	Hatékony vízvédelmi törekvések és a szabályok követése
	Növényvilág	Fajgazdag lágyszárú növénytársulások, különleges telepített faállomány	Invasív fajokkal fertőzött nagykiterjedésű területek	Rehabilitált őshonos növényvilág	Romló életfeltételek miatt csökkenő biodiverzitás	Támogatni az őshonos növények telepítését, eltávolítani az invazív növényegyedeket
	Állatvilág	Gazdag madárvilág	Veszélyeztetett biodiverzitás	Magas fajdiverzitású állatvilág	Romló életfeltételek miatt csökkenő biodiverzitás	A támogatni a vadonélő állatok védelmét
Szuprasztruktúra	Közút	Az M1-es és az M7-es autópálya, valamint az 1-es és a 7-es főút közvetlen kapcsolata	A mikrotérsvéget feltáró 8111-es út egyes szakaszai (Baracska-Kajászó, Kajászó-Vál) rendkívül rossz állapotúak	Magas minőségű völgy-feltáró közúthálózat	A növekvő gépjárműterhelés környezeti és mechanikus károkat okoz	Forrásteremtés a mikrotérsvégi útjainak fejlesztéséhez
	Intézményi ellátottság	Kedvező az intézményi ellátottság	Elégséges az egészségügyi ellátás és egyes településeken az általános iskolai képzés	Összehangolt, racionalizált intézményi hálózat	Intézménybezárások, működési forráshiány	Összehangolni az intézményi rendszert, javítani a szolgáltatások minőségét
	Közösségi közlekedés	A baracskaí és bicskei vasútállomás közelsége, a jó minőségű autóbusz szolgáltatás	Magas terheltség a csúcsidőben, alacsony kihasználtság csúcsidőn kívül	Komfortos és fenntartható közösségi közlekedési rendszer	A közösségi közlekedési szolgáltatás nehezen fenntartható, magas működési költség	Határozott mikrotérsvégi érdekképviselőt a közösségi közlekedési vállalatokkal együttműködve
	Kerékpárok közlekedés	Kiváló táji adottságok kerékpározáshoz	Nincs kiéptve a biztonságos kerékpárút hálózat	Összefüggő kerékpárúthálózat a Váli-völgyben	Magas beruházási költségek	Megvalósítani a biztonságos kerékpáros közlekedési feltételeket
	Épített környezet	Jelentős számú és minőségű művi tájérték	Rendezetlen utcaképek, elektromos légvezetékek nem esztétikus látványa	Egységes, de településenként mégis sajátos és esztétikus épített környezet	Rendkívül hosszú idő kell a megvalósításhoz, magas költségvonzat	Egységes és szakmai szempontú településrendezés
	Táj- és környezeti állapot	Kedvező tájpotenciál érték	Tájhasználati konfliktusok, drasztikus területhasználatok	Magas minőségű, akár regionális jelentőségű egységes táj- és környezeti állapot	Nem hatékony környezetvédelmi érdekvérvényesítési rendszer a térségben	Javítani a mikrotérsvégi tájpotenciál értékét és a környezeti állapot minőségét
Társadalom	Demográfia	Stabil a térség lakosainak száma	Társadalmi előregedési folyamatok	Optimális korösszetételű helyi társadalom	A népesség drámai előregedése, a fiatalok elvándorlása, csökkenő népesség a térségben	Növelni az fiatalok letelepedési kedvét, vonzó lakóhelyek megteremtése
	Foglalkoztatottság	Alacsony a munkanélküliség	Nagy az ingázó munkavállalók aránya	Minimalizált munkanélküliség, helyben kiaknázni a humán töke adottságokat	A távoli munkahelyek miatti elvándorlás, szakképzetlen munkavállalók nehéz elhelyezkedése helyben	Meg kell teremteni a helyben foglalkoztatás feltételeit a lehető legszélesebb munkavállalói körben
	Kooperáció	Évek óta élő települések közötti együttműködési hagyományok	A kedvezőtlen gazdasági helyzetű települések az együttműködési hierarchia aljára csúsznak	Erős, stabil együttműködési hálózat, a külső negatív hatásokkal szemben ellenállóság, szolidaritás	Túlzott szereplői dominancia, önzőség, csalódottság, szaktudás hiánya	Közös mikrotérsvégi kooperációs intézmény megalakítása
	Civil szervezetek	Sok, régóta működő civilszervezet	Dominancia harc, belső konfliktusok	Közös értékek megosztása, együttműködési hagyományok	Forráshiányok miatti ellehetetlenülés	Támogatni és összefogni a civilszervezeteket
	Lakhatási feltételek	Általánosan jó minőségű lakóépület állomány	Rossz állapotú épületek számának növekedése	A legoptimálisabb és egyben racionális lakhatási körülmények	Anyagi források hiánya, elvándorlás, ingatlan felhagyás	Összehangolt mikrotérsvégi településrendezés, támogatás
Gazdaság	Humán erőforrás	Helyben megjelenő magas színvonalú szaktudás és humántőke	A szaktudást másik településen tudják csak kamatoztatni a helyi lakosok	Generációkat átívelő szaktudás átöröklítés	Szakmaelhagyási kényszer, elvándorlás, elveszik a szakértelem	Képzések, átképzések megszervezése, támogatása
	Gazdasági aktivitás	Magas a vállalkozási kedv a lakosok körében	A vonzáskörzetekbe kitelepülő helyi vállalkozások	Sikeres, gazdag mikrotérsvég, stabil egzisztencia forrás a lakosok számára	Rosszul megválasztott tevékenységi, befektetési kör/forma, ami gazdasági kudarcot eredményez	Koordináltan sikerre vezetni a gazdasági aktivitást a mikrotérsvégben
	Mezőgazdaság	Kedvező termelési feltételek	Környezetterhelő mezőgazdasági gazdálkodás, döntően nagyüzemi művelés	Biogazdálkodás elterjesztése, környezetkímélő gazdálkodási forma	A termelésmaximalizálás maradandó károkat okoz, sok helyi gazdálkodó kiszorul, a termelői profit alacsony marad	Mikrotérsvégi gazdakörök szervezése, termelői fórum és tanácsadói klub létrehozása
	Ipar	A feldolgozóiparban nagy perspektívák vannak	Nagyszabású ipari létesítmény kialakítása irracionális a mikrotérsvégben, minimális a helyi feldolgozóipar	Versenyképes helyi kisüzemi feldolgozóipar, gazdag helyi termék kínálat	Nagy beruházási összegeket igényel, alacsony vállalkozói kedv	Megakadályozni a veszélyt jelentő ipari beruházásokat, támogatni a feldolgozóipart
Turizmus	Infrastruktúra	A közelmúltban több infrastruktúrafejlesztő beruházás valósult meg	Vizuális konfliktusforrást jelentenek egyes infrastruktúra elemek (légvezeték, transzformátortelep)	Magas minőségű, korszerű infrastruktúra	Karbantartási és fejlesztési hiányosságokból eredő szolgáltatási minőség romlás	Egy turisztikaért felelős szervezet létrehozása, ami tanácsadással segíti és koordinálja a beruházásokat
	Szolgáltatások	A vendéglátóhelyek száma kevés, de a minőségük kedvező és differenciált	Kevés a szállásférőhelyek száma, nem differenciált a minőség	Differenciált és magas minőségű szolgáltatás kínálat	Magas befektetési összeget és szakértelmet igényel	A turisztikai szolgáltatásokat is koordináló szervezet létrehozása
	Vonzó-tényezők	Sok a jelentős és látványos tájelem, rendszeresek a kulturális rendezvények	Jelentős része a tájelemeknek rossz állapotban van, kevés az elsődleges turisztikai attrakció	Térsvégi jelentőségű turisztikailag vonzó mikrotérsvég	Hibás desztinációs stratégia, rugalmatlan alkalmazkodás a keresleti változásokhoz	Meg kell őrizni és fejleszteni kell a turisztikai vonzerőt a mikrotérsvégben
	Marketing	Alcsútdoboz és Vál település marketingje kedvező	Mikrotérsvégi szinten nincs marketing	A széleskörű turisztikai tájékoztatás, vonzó mikrotérsvégi arculat, ismertség	Magas szintű szakértelmet követel, drága	Meg kell valósítani a mikrotérsvégi marketinget
	Elhelyezkedés	Budapest és Székesfehérvár könnyen elérhető, a Velencei-tó, mint turisztikai vonzáspont közel van	A küldő területek közelsége miatt a látogatók többsége egy napra látogat	Egy könnyen megközelítható turisztikai fogadóhely	Ami gyorsan megközelítható, gyorsan el is hagyható	Kiterjeszteni a küldő területeket, fenn kell tartani a jó elérhetőségi adottságokat

JELMAGYARÁZAT

- Vízfolyás
- Tervezési terület
- Településhatár
- Belterület
- Környező települések
- Tó

- Vizuális konfliktus
- Ökológiai konfliktus
- Funkcionális konfliktus

Vizuális tájhasználati konfliktusok

- 1.1.1. Az arborétum kerítésének rossz állapota
- 1.1.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.1.3. Mezőgazdasági építmények látványa
- 1.1.4. Magasfeszültségű villamosvezetékek látványa
- 1.2.1. Helyenként rendezetlen utcakép
- 1.2.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.2.3. Tájképromboló mezőgazdasági építmények
- 1.2.4. Mezővédő erdősávok hiánya-homogén tájkép
- 1.2.5. Tranfmátortelep látványa
- 1.2.6. Magasfeszültségű villamosvezetékek látványa
- 1.3.1. A belterületi légvezetékek látványa
- 1.3.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.3.3. Rossz állapotú épületek
- 1.4.1. A belterületi légvezetékek látványa
- 1.4.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.4.3. Kirívó színű épületek
- 1.4.4. Nem esztétikus utcakép
- 1.4.5. Faluszéli üzemi épületek látványa
- 1.4.6. Rádiótelefon átjátszóállomások
- 1.4.7. Magasfeszültségű elektromos távvezetékek látványa
- 1.4.8. Rendezetlen zártkertes terület a völgy keleti lejtőjén
- 1.5.1. A belterületi légvezetékek látványa
- 1.5.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.5.3. Rossz állapotú középületek
- 1.5.4. Meddőhányó
- 1.5.5. Magasfeszültségű elektromos távvezetékek látványa
- 1.5.6. Felhagyott major épületegyüttes
- 1.5.7. Mezőgazdasági épületek látványa a völgyben
- 1.6.1. A belterületi légvezetékek látványa
- 1.6.2. A Váli-víz felett átívelő termékvezeték
- 1.6.3. Rendezetlen településközpont
- 1.6.4. Kandeláberek a réten
- 1.6.5. Rossz állapotú Ürményi-kastély
- 1.6.6. Átjátszó antenna 1.
- 1.6.7. Átjátszó antenna 2.

Ökológiai tájhasználati konfliktusok

- 2.1.1. Talajerózió
- 2.1.2. Aknázómoly károkozása a vadgesztenye fáknban
- 2.1.3. Defláció
- 2.1.4. Invazív fajok terjedése
- 2.2.1. A tavak eutrofizálódása
- 2.2.2. Talajerózió
- 2.2.3. Defláció
- 2.2.4. Invazív fajok terjedése
- 2.3.1. Talajerózió
- 2.3.2. Defláció
- 2.3.3. Invazív fajok terjedése
- 2.4.1. Defláció
- 2.4.2. A halastavak eutrofizálódása
- 2.4.3. Nádas területek térhódítása
- 2.4.4. Talajerózió
- 2.4.5. Invazív fajok térhódítása
- 2.5.1. Defláció
- 2.5.2. Eutrofizálódó tó
- 2.5.3. Talajerózió
- 2.5.4. Invazív fajok térhódítása
- 2.6.1. Defláció
- 2.6.2. Eutrofizálódó tavak
- 2.6.3. Talajerózió
- 2.6.4. Idegenhonos fajok telepítése

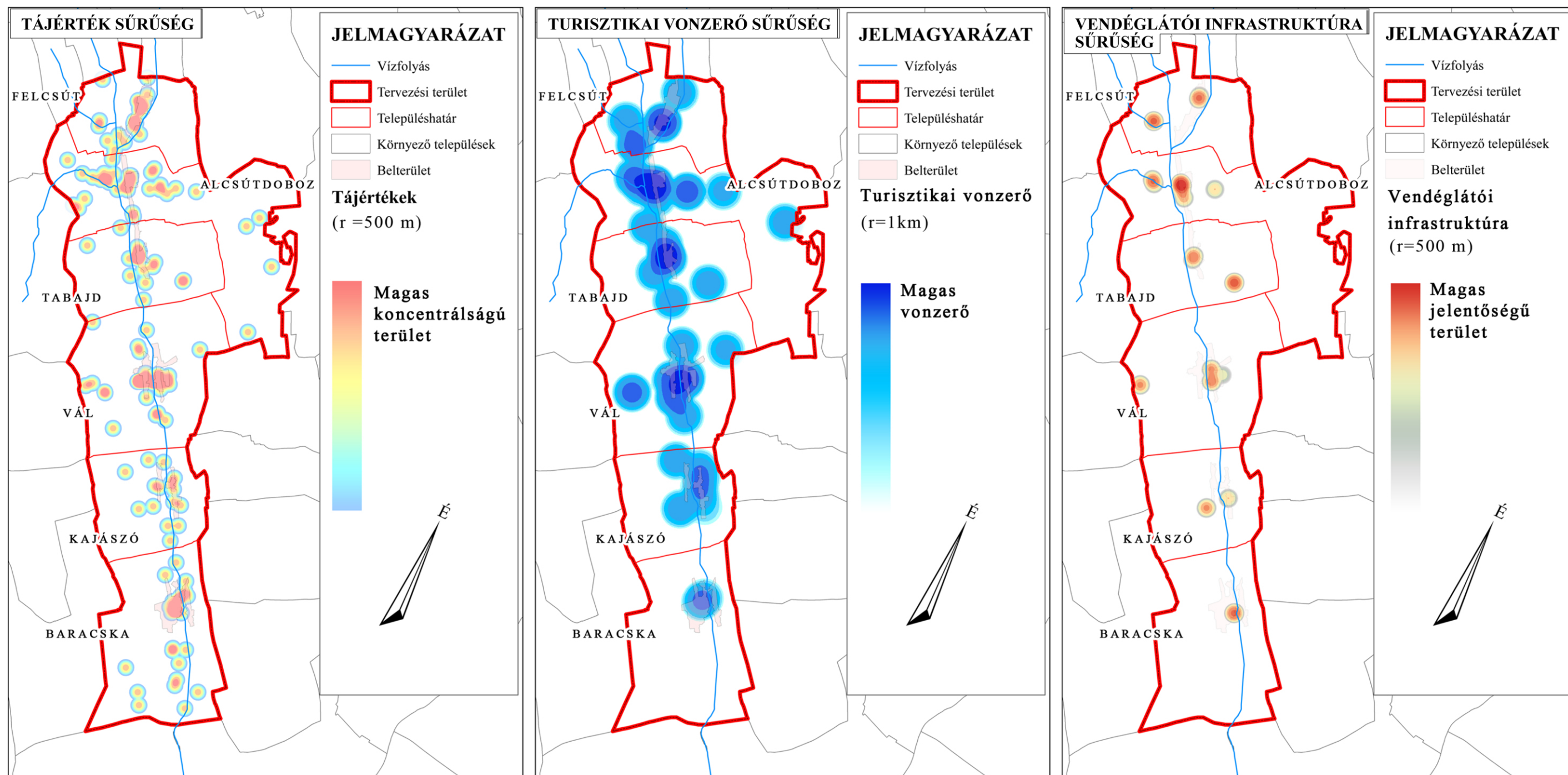
Funkcionális tájhasználati konfliktusok

- 3.1.1. Tabajd és Alcsútdoboz belterülete összenőtt
- 3.1.2. A golfpálya műveléséből fakadó talajkárosodások
- 3.1.3. Domináns nagyüzemi mezőgazdasági tájhasználat
- 3.1.4. Nem karbantartott Váli-víz csatorna szakasz
- 3.1.5. Felhagyott vasút
- 3.2.1. Vasúti töltés
- 3.2.2. Autópálya töltés
- 3.2.3. 7-es főút szezonális túlterheltsége
- 3.2.4. Alacsony erdőállomány
- 3.2.5. Domináns nagyüzemi mezőgazdasági tájhasználat
- 3.2.6. Nem karbantartott Váli-víz csatorna
- 3.2.7. Légszennyezés az autópálya forgalma miatt
- 3.2.8. A szennyvíztisztító vízellátás Váli-vízbe engedése
- 3.2.9. Mészégető üzem jelentette kockázat
- 3.3.1. Felhagyott vasút
- 3.3.2. Szűnyogpusztai rossz állapotú lakóövezet
- 3.3.3. A üzemanyagtárolóból eredő talajszennyezés
- 3.4.1. Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz
- 3.4.2. Ellenőrizetlen fakitermelés
- 3.4.3. Légszennyezés az autópálya forgalma miatt
- 3.4.4. Egykori homokbánya szakszerűtlen rekultiválása
- 3.5.1. Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz
- 3.5.2. Ellenőrizetlen fakitermelés
- 3.5.3. A lovaspóló pálya időszakos terhelése az öslyepre
- 3.6.1. Elhanyagolt állapotú Váli-víz csatorna szakasz
- 3.6.2. Mezővédő erdősávok hiánya
- 3.6.3. Ellenőrizetlen fakitermelés
- 3.6.4. Domináns nagyföldművelés, monokultúrás gazdálkodás

0 1 2 3 4 5 Km

 CORVINUS BUDAPESTI Egyetem Tájépítészeti Kar BCE Tájépítészeti Kar Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék	TANSZÉKVEZETŐ: Dr. Kollányi László	TANULMÁNY CÍM: A Váli-völgy településeinek turisztikai fejlesztése a tájépítészet eszközeivel	DÁTUM: 2012.12.03.
	KONZULENS: Molnár József László		RAJZSZÁM: K-1
	KÉSZÍTETTE: Nagy József	TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUS VIZSGÁLAT	MÉRETARÁNY: 1:90 000@A3

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM Tájépítészeti Kar BCE Tájépítészeti Kar Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék	TANSZÉKVEZETŐ: Dr. Kollányi László	TANULMÁNY CÍM: A Váli-völgy településeinek turisztikai fejlesztése a tájépítészet eszközeivel	DÁTUM: 2012.12.03.
	KONZULENS: Molnár József László	RAJZ CÍM: TURISZTIKAI ELEM KONCENTRÁCIÓ ÉRTÉKEK	RAJZSZÁM: É-1
	KÉSZÍTETTE: Nagy József		MÉRETARÁNY: 1:160 000@A3

